

Strategia de Dezvoltare Comunitară a localității Sărata Veche pentru anii 2020-2025

Realizarea acestui document a fost posibilă datorită suportului generos din partea poporului American prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Conținutul acestui material ține de responsabilitatea Grupului de Lucru pentru Planificare Strategică creat prin Dispoziția primarului nr. 01 din 12 ianuarie 2020 și nu reflectă în mod necesar viziunea USAID sau a Guvernului Statelor Unite.

Cuprins

Lista de figuri	3
Lista de tabele	3
1. Introducere și rezumat executiv	4
1.1. Fișa de rezumat Planificarea Strategică Locală.....	4
1.2. Contextul național și regional.....	5
1.3. Comisia și echipele PSM	5
2. Introducere în planificarea strategică	7
2.1. Dezvoltarea metodologiei de pregătire a planului strategic	7
2.2. Cadrul juridic și instituțional privind dezvoltarea comunitară.....	7
2.3. Informații generale despre comunitate.....	8
3. Profilul și analiza comunității	10
3.1. Caracteristici geografice și de mediu	10
3.1.1. <i>Caracteristici fizico-geografice</i>	10
3.1.2. <i>Planificare spațială</i>	10
3.1.3. <i>Resurse naturale</i>	10
3.1.4. <i>Factorii de poluare a mediului</i>	11
3.2. Demografie	12
3.2.1. <i>Resurse Umane</i>	12
3.2.2. <i>Forța de Muncă</i>	12
3.2.3. <i>Profilul migrațional local</i>	13
3.3. Servicii Sociale	15
3.3.1. <i>Caracteristicile grupurilor vulnerabile</i>	15
3.3.2. <i>Servicii Sociale</i>	16
3.4. Economia.....	18
3.4.1. <i>Structura de afaceri a economiei locale și a domeniului de afaceri</i>	18
3.4.2. <i>Sectorul Agriculturii</i>	19
3.4.3. <i>Industria</i>	20
3.4.4. <i>Comerțul și serviciile</i>	20
3.4.5. <i>Piața Imobiliară</i>	20
3.5. Infrastructura	20
3.5.1. <i>Infrastructura Utilităților Publice</i>	20
3.5.2. <i>Fondul locativ</i>	21
3.6. Buna guvernare și management.....	22
3.6.1. <i>Gestionarea administrativă</i>	22
3.6.2. <i>Transparență decizională</i>	24
3.6.3. <i>Bugetul Local</i>	25
3.6.4. <i>Societatea civilă</i>	25
4. Analiza SWOT	27

4.1. Viziunea comunității.....	29
4.2. Cadrul și direcțiile strategice.....	29
4.3. Gestionarea bunurilor	30
4.4. Planul de Acțiuni.....	31
4.5. Planul și cadrul de monitorizare și evaluare	41
4.5.1. Etape de implementare	41
4.5.2. Monitorizarea strategiei.....	41
Anexa 1. Fișe de proiect.....	45
Anexa 2. Sesiunea de prioritizare a proiectelor eligibile finanțării din partea programului Comunitate Mea	50

Lista de figuri

Figura 1 Dinamica populației	12
------------------------------------	----

Lista de tabele

Tabel 1 Componenta grupului pentru planificare strategică.....	5
Tabel 2 Indicatori socio-economici c. Sărata Veche, 2020	8
Tabel 3 Structura populației după domenii de activitate, 2020	12
Tabel 4 Familii sărace, 2020.....	15
Tabel 5 Persoane cu dizabilități, 2020	15
Tabel 6 Persoane în etate, 2020.....	16
Tabel 7 Instituții învățământ preșcolar, 2020	16
Tabel 8 Repartizarea agenților economici după forma organizatorico-juridică	18
Tabel 9 Structura AAPL, 2020	22
Tabel 10 Serviciile publice și atribuțiile lor	23
Tabel 11 Evoluția veniturilor totale a bugetului local, 2017-2020, mii lei.....	25

1. Introducere și rezumat executiv

1.1. Fișa de rezumat Planificarea Strategică Locală

Dezvoltarea durabilă și descentralizarea administrației publice reprezintă un obiectiv major al managementului public național, activități menite să avantajeze o dezvoltare economică și socială echilibrată a localităților prin utilizarea eficientă a tuturor resurselor (umane, materiale și instituționale) și prin eficientizarea activităților la nivel local.

În acest sens, Strategia de dezvoltare comunitară (SDC) constituie cadrul în care se va realiza dezvoltarea durabilă, incluzivă și armonioasă pentru toți locuitorii comunei, iar calitatea vieții locuitorilor se va ameliora pe parcursul implementării acesteia.

Profilul socio-economic al comunei Sărata Veche reprezintă un document complex, elaborat cu suportul USAID, în cadrul Programului „Comunitatea mea”. Proiectul are ca scop consolidarea capacităților actorilor nonguvernamentali și autorităților publice locale în domeniul dezvoltării durabile a localității.

Prin conținutul său, Profilul dezvoltării socio-economice evidențiază situația curentă de dezvoltare a orașului și se referă la diagnosticarea stării actuale a potențialului socio-uman, dezvoltării economice locale, a resurselor naturale, serviciilor publice, instituțiilor infrastructurii sociale și de afaceri precum și a capacității autorităților publice locale, a structurilor societății civile și rolul acestora în procesul de dezvoltare locală. Scopul documentului este evaluarea situației curente din localitate și elaborarea Strategiei de dezvoltare socio-economice pentru perioada 2020-2025.

Profilul dezvoltării socio-economice a fost elaborat în mod participativ, având reprezentanți din diverse grupuri ale comunității (femei, bărbați, tineri, persoane cu dizabilități, antreprenori, persoane în etate) care au fost incluși în Grupul de Lucru de Planificare Strategică, prin dispoziția primarului nr. 01 din 12 ianuarie 2020.

Activitățile care au stat la baza elaborării profilului socio-economic sunt:

- colectarea datelor statistice privind dezvoltarea economică;
- colectarea datelor statistice privind demografia și situația socială;
- colectarea datelor statistice privind dezvoltarea teritorială și funciară;
- managementul administrativ și buna guvernare;
- starea mediului ambiant și analiza acestuia;
- organizarea unei ședințe de lucru cu membrii GLPS, elaborarea recomandărilor și definirea profilului comunității, analiza SWOT în baza profilului comunității.

Profilul socio-economic este structurat în 6 compartimente:

- Caracteristici geografice și de mediu;
- Demografie;
- Servicii sociale;
- Economie;
- Infrastructură;
- Buna Guvernare și Management.

Analiza situației existente se finalizează cu Analiza SWOT (puncte tari, puncta slabe, oportunități și amenințări), realizate în cadrul mesei rotunde de participanți. Analiza a fost elaborată în baza profilului comunității.

1.2. Contextul național și regional

Strategia de Dezvoltare Comunitară este un document complex, elaborat printr-un larg parteneriat, care are la bază documentele de programare locală (Strategia de Dezvoltare Socio-Economică a raionului Fălești (2013-2020)), regională (Strategia de dezvoltare regională Nord (2016-2020 și strategii regionale sectoriale) și națională (Strategia națională de dezvoltare "Moldova 2030", strategii sectoriale de dezvoltare), și internațională (Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030).

1.3. Comisia și echipele PSM

Prezentul document reprezintă Strategia de Dezvoltare Comunitară a comunei Sărata Veche pentru anii 2020-2025, elaborată într-un mod participativ, conform Manualului de utilizarea a APSL elaborat de programul USAID / Comunitatea Mea (CM) Moldova.

Strategia de Dezvoltare Comunitară reprezintă un document de politică publică, care va ghida acțiunile Administrației Publice Locale, în următorii 5 ani, în vederea asigurării unui proces continuu și coerent de dezvoltare a localității.

Pentru elaborarea strategiei a fost creat un grup de lucru, componența căruia a fost aprobată prin Dispoziția primarului nr.1 din 12.01.2020, după cum urmează:

Tabel 1 Componența grupului pentru planificare strategică

#	Numele, prenumele	Locul de muncă	Funcția
1.	Galiț Maria	Primăria Sărata Veche	Primar
2.	Caras Ghenadie	Primăria Sărata Veche	Secretar Consiliul Local
3.	Paladi Dina	Primăria Sărata Veche	Contabil Șef
4.	Caras Zinaida	Primăria Sărata Veche	Inginer Cadastral
5.	Baxan Stela	Primăria Sărata Veche	Asistent Social
6.	Caras Cristina	Primăria Sărata Veche	Perceptor Fiscal
7.	Paladi Adela	Primăria Sărata Veche	Contabil
8.	Pleşca Cristina	Centrul de Cultură și Agrement	Director
9.	Timuța Varvara	Biblioteca Sărata Veche	Bibliotecar
10.	Țurcan Viorica	IET Sărata Veche	Director
11.	Railean Aliona	Gimnaziul Grigore Vieru	Director
12.	Novicova Svetlana	IET Hitrești	Director
13.	Grudai Esenia	IET Sărata Veche	Director
14.	Cașcaval Mihail	OMF Sărata Veche	Șef
15.	Caras Valentina	IM Menajacvaprim	Director
16.	Golovatic Ludmila	AO Asociația Viitorul	Președinte
17.	Golovatic Lilia	Primăria Sărata Veche	Consilier
18.	Huțanu Lucheria	Club de seniori	Președinte
19.	Vasian Nicolaie	Primăria Sărata Veche	Consilier
20.	Sînger Ion	Primăria Sărata Veche	Consilier
21.	Caras Cristian	Primăria Sărata Veche	Consilier
22.	Calaraș Oxana		Antreprenor
23.	Țurcan Zinaida	Primăria Sărata Veche	Consilier
24.	Paladi Varvara	Primăria Sărata Veche	Consilier
25.	Paladi Tudor	Primăria Sărata Veche	Consilier
26.	Rarancean Nina		Antreprenor
27.	Rarancean Adrian		Antreprenor
28.	Sandu Oleg	Primăria Sărata Veche	Consilier

#	Numele, prenumele	Locul de muncă	Funcția
29.	Frățescu Tamara	Primăria Sărata Veche	Consilier
30.	Pleșca Vadim		Antreprenor
31.	Rarancean Tamara	Primăria Sărata Veche	Lucrător Social
32.	Singer Olga		Antreprenor
33.	Bucicovschi Adela		Antreprenor
34.	Țurcan Alina	Centru de Tineret	Șef
35.	Baxan Victoria		Elev
36.	Golovactic Livia		Elev
37.	Frățescu Constantin		Antreprenor
38.	Galiț Petru		Familie cu mulți copii
39.	Glavan Svetlana		Antreprenor
40.	Țurcan Doina		Antreprenor
41.	Chilari Maria		Conducător artistic
42.	Șevciuc Natalia	Secția Cultură Hitrești	Șef

2. Introducere în planificarea strategică

2.1. Dezvoltarea metodologiei de pregătire a planului strategic

Acest document a fost elaborat cu scopul de a impulsiona procesul de dezvoltare socio-economică a localității, de a stabili niște repere clare pentru conjugarea efortului comun al membrilor comunității direcționat spre îmbunătățirea calității vieții cetățenilor.

Metodologia de lucru a respectat logica elaborării unei strategii:

- 1) **Diagnosticul teritoriului**, bazat pe datele existente și realizat cu implicarea părților interesate (administrația publică, mediul de afaceri, societatea civilă) și a responsabililor pe domenii. Această analiză, ce conține o dimensiune tematică, dar și una integrată, a servit drept material de lucru în cadrul grupurilor de lucru.
- 2) **Analiza SWOT** - instrument de analiză a potențialului de dezvoltare a satului, evidențiază punctele tari și slabe, oportunitățile și amenințările rezultate din diagnosticul teritoriului pe baza unui proces participativ al părților interesate (grupuri de lucru sectoriale, interviuri, workshop-uri, focus grup-uri, dezbateri cetățenești).
- 3) Strategia conține **viziunea, obiectivele generale și specifice** de dezvoltare și principalele direcții strategice de dezvoltare ale satului. Acestea sunt măsurabile în termeni de timp, relevanță și rezultate concrete.
- 4) **Planul de acțiuni 2020 – 2025** conține acțiunile concrete de întreprins pe termen scurt și mediu pentru atingerea obiectivelor specifice de dezvoltare stabilite în Strategie.

În același context, metodologia de elaborare a asigurat caracterul participativ și transparent al acestui document prin organizarea de interviuri, chestionare, workshop-uri, focus grup-uri, training-uri, grupuri de lucru sectoriale, consultări și audieri publice în fazele esențiale de elaborare, pentru exprimarea nevoilor și aspirațiilor tuturor categoriilor sociale. Au fost respectate principiile egalității și echității de gen, incluziunii și reprezentativității tuturor grupurilor din cadrul comunității (criterii de vârstă, sex, etnie, apartenență religioasă, categorii vulnerabile, etc.).

Pe baza planului de acțiuni, vor fi elaborate planuri anuale de activități la nivelul consiliului local Sărata Veche

2.2. Cadrul juridic și instituțional privind dezvoltarea comunitară

Strategia de Dezvoltare Comunitară a comunei Sărata Veche pentru anii 2020 – 2025 reprezintă un document de planificare strategică integrată la nivel local, un mijloc esențial pentru factorii de decizie, părțile interesate și, nu în ultimul rând, pentru cetățeni, unde sunt identificate cele mai bune soluții pentru creșterea calității vieții prin asigurarea unui mediu sănătos pentru o dezvoltare durabilă pe termen mediu și lung în comunitate.

Aceasta a fost elaborată cu suportul de Grupului de Lucru pentru Planificare Strategică (în continuare GLPS) constituit prin Dispoziția primarului comunei Sărata Veche nr.1 din 12.01.2020, cu asistența tehnică și metodologică din partea consultanților Business Consulting Institute, în cadrul Programului Comunitatea Mea implementat de IREX și finanțat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Conținutul acestui material ține de responsabilitatea GLPS și nu reflectă în mod necesar viziunea USAID sau a Guvernului Statelor Unite.

2.3 Informații generale despre comunitate

Sărata Veche este situată în Raionul Fălești, fiind cea mai mare comună din raion. Distanța directă până în or. Fălești este de 7 km, 32 km până în mun. Bălți, 58 km până în mun. Iași, iar până la Chișinău sunt 134 km. Așezarea geografică pe traseul Chișinău – Glodeni creează un șir de oportunități pentru dezvoltarea micilor întreprinderi. De asemenea, apropierea de centrul raional și de zona industrială a raionului (3km) creează avantaje facilitând accesul la infrastructura de comunicații, piața raională și cea din or. Bălți și Ungheni. În componența comunei intră satele Sărata Veche, Sărata Nouă și Hitrești.

Populația comunei Sărata Veche constituie 4334 locuitori. Ponderea bărbaților în totalul populației este de 49,3%, iar femeile constituie 50,7%. Majoritatea populației își are locul de muncă în or. Fălești, la diferite fabrici și instituții. Suprafața pe care se extinde localitatea este de 5161 hectare, inclusiv suprafața intravilanului este de 548 ha, iar suprafața extravilanului de 4613 ha.

Infrastructura socială este reprezentată de 3 grădinițe, un gimnaziu, trei puncte medicale, două stadioane, un centru de cultură și agrement cu două filiale în celelalte sate mai mici ale comunei, 2 biblioteci publice. Majoritatea edificiilor publice au fost construite în perioada anilor 70-80, cu toate că în această perioadă până astăzi au fost permanent reparate, însă încă mai necesită careva renovări.

Localitatea Sărata Veche a fost menționată documentar pentru prima dată în anul 1554, Sărata Nouă – în 1847, iar Hitrești în 1927. Recensământul populației din Moldova feudală, înfăptuit în anii 1772-1773, însuma în Sărata din ocolul Ciuhurului, ținutul Iași, 50 de case și bordeie, un mazăl și un preot. Deci seliștea avea și biserică.

Conform actelor din Arhiva Națională a Republicii Moldova, s-a constatat că până în anii 1848-49 satele Sărata Veche și Sărata Nouă au aparținut boierului și Marelui Vesternic lordache Ruset-Roznovanu și Logoftesei Anikia Rosetti Roznovanu. Boierii moldoveni, care n-au vrut să depună jurământul Țarului Rus, au fost nevoiți să părăsească Basarabia.

Așezarea geografică pe traseul Chișinău – Glodeni, creează un șir de oportunități pentru dezvoltarea micilor întreprinderi. De asemenea, apropierea de centrul raional la 8 km și de zona industrială a raionului la 3km, creează avantaje facilitând accesul la infrastructura de comunicații, piața raională și cea din orașele Bălți și Ungheni. Totodată, accesul la aceste facilități a condiționat delăsarea infrastructurii sociale locale, nedezvoltarea economiei locale și indiferența locuitorilor față de viitorul comunei.

La 01.01.2020, în comuna Sărata Veche sunt înregistrate valorile următorilor indicatori socio-economici:

Tabel 2 Indicatori socio-economici c. Sărata Veche, 2020

	Indicatori socio-economici	2020
1	Total populație, inclusiv	4434
1.1.	- Copii de vârstă (0-6 ani)	350
1.3	- Copii de vârstă școlară	471
1.4	- Populație economic activă	2395
1.5	- Persoane în etate (pensionari)	1218
1.6	- Populație plecată (migranți)	573
2.	Număr de agenți economici	43
3	Număr de salariați, inclusiv	513
3.1	- În sfera bugetară	130

3.2	- În economia reală	387
4	Salariul mediu (estimativ)	2500 lei
5	Bugetul total executat (venituri) anul 2019	8 454.4 mii lei
5.1	- Venituri proprii, anul 2019	1 718.6 mii lei
6	Număr total de gospodării	1525
6.1	% din gospodării conectate la apeduct	90%
6.2	% din gospodării conectate la canalizare	0%
6.3	% din gospodării contract de evacuare centralizată a deșeurilor	100%
6.4	% de gospodării comentate la rețeaua de gaz	N/A
7	Lungimea drumurilor locale (total)	43
7.1	% din drumuri locale cu acoperire rigidă (asfalt și "variantă albă")	100 %
7.2	% din străzi cu iluminat nocturn	N/A%

3. Profilul și analiza comunității

3.1. Caracteristici geografice și de mediu

3.1.1. Caracteristici fizico-geografice

Poziționarea geografică | La scara de continent, geografic Sărata Veche este amplasată în partea de Sud-Est a Europei, în apropiere de centrul geografic al continentului. Comuna se află în partea de Est a Republicii Moldova și include 3 sate: Sărata Veche, Hitrești și Sărata Nouă. Comuna se află la cca 120 km distanță de or. Chișinău și la 43 km de hotarul de vest al Republicii Moldova.

Clima comunei Sărata Veche este temperat-continentală. Verile sunt lungi și călduroase cu temperaturi medii de peste 30°C, iernile sunt sărace în precipitații, iar temperatura medie în luna ianuarie este în jur de -4°C. Clima din regiune, privită ca factor de capital pentru dezvoltarea unor activități economice, oferă posibilitatea producerii de resurse energetice regenerabile prin instalarea panourilor fotovoltaice.

Suprafața totală a comunei constituie 5161 ha, pe care, conform ultimelor date de la Biroul Național de Statistică, locuiesc 4334 de locuitori. După numărul de locuitori comuna Sărata Veche ocupă primul loc, fiind cea mai mare comună din raion. Structura etnică a populației este de 99.72% - moldoveni, 0.28% - alte etnii.

3.1.2. Planificare spațială

Niciunul din satele comunei nu dispune de Plan Urbanistic General. Structura satelor este divizată în trei zone distincte:

- 1) **Zona administrativă:**
Amplasamentul: În centrul satului.
- 2) **Zonele de agrement:**
Amplasamentul: În centrul satului
- 3) **Zonele rezidențiale:**
Amplasamentul: pe teritoriul satului.

3.1.3. Resurse naturale

Suprafața a fondului funciar a comunei Sărata Veche este de 5161 ha, dintre care 1072,56 ha intravilan. Trenurile agricole sumează 2462 ha, dintre care 2394 ha sunt terenuri arabile, iar 67,5 ha – plantații multianuale.

Resursele naturale ale comunei Sărata Veche se rezumă la: resurse acvatice care se întind pe o suprafață de 447 ha (iazuri) aflate în extravilan. Localitatea este traversată de râulețul Gîrlișoara Mică, afluent al râului Prut.

Bazine acvatice existente au o destinație dublă – pescuit și agrement. Cantitatea anuală de pește vândut din bazinele acvatice ale comunei este de 15 t.

În prezent localitatea își îndeplinează necesitățile de apă potabilă din surse subterane ce se află la 60-180 m adâncime. Apele fântânilor arteziene ce sunt folosite ca surse de apă potabilă, sunt direcționate, în special pentru satisfacerea necesităților casnice a locatarilor.

Fondul forestier constituie cca 186 ha, dintre care 51.6 ha reprezintă proprietate a unității administrativ-teritoriale. Comuna deține fâșii verzi de protecție și păduri fiecare a câte 212ha. Bogățiile subterane sunt puține la număr, de argilă și de nisip în partea de nord a comunei.

3.1.4. Factorii de poluare a mediului

Calitatea aerului | În comuna Sărata Veche volumul noxelor degajate în atmosferă este redus. În linii generale principalele surse de poluare a mediului în comună constituie transportul auto, gunoiștile autorizate și neautorizate, gazele eliberate de cazangeria școlii, arderea tuturor tipurilor de combustibil în gospodăriile personale, arderea ilegală a miriștii și deșeurile de la animale din gospodăriile personale.

Calitatea solului | În cea mai mare parte, predomină cernoziomul. Principalul factor de degradare a solurilor este eroziunea. Activitatea economică a condus la intensificarea proceselor de degradare a terenurilor și învelișului de sol. Reducerea exagerată a aplicării îngrășămintelor conduce la epuizarea conținutului de elemente fertile în sol și la scăderea productivității terenurilor. Practica agricolă demonstrează că, capacitatea de producție și recoltele cresc prin utilizarea tehnologiilor avansate, mașinilor și uneltelor perfecționate, utilizarea îngrășămintelor și pesticidelor, efectuarea lucrărilor de irigare, desecare, drenare, de prevenire și combatere a eroziunii solului, etc. Nerespectarea acestor cerințe duce la micșorarea roadelor și degradarea solurilor. În localitate sunt proprietari de terenuri agricole care utilizează tehnologii avansate de producere agricolă, folosind diverse chimicale, pesticide care influențează calitatea solului.

Calitatea apei potabile | Calitatea apei în sonda arteziană care asigură cu apă cca 90% din gospodării este evaluată la 6 din 7.

Gestionarea deșeurilor | Gestionarea deșeurilor, ca și în majoritatea localităților din republică, este o problemă existentă și în comuna Sărata Veche. În comună este organizat un sistem de colectare și evacuare a deșeurilor realizat de întreprinderea municipală care acoperă doar 100 de gospodării. Deșeurile, deseori stocate haotic, duc la poluarea intensă a mediului ambiant. Starea componentelor de mediu este influențată de nivelul de cultură al populației, care în multe cazuri neglijează normele elementare de depozitare și gestionare a deșeurilor. Atitudinea iresponsabilă a locuitorilor față de amenajarea gunoiștii autorizate și depozitarea gunoiului în locuri interzise (marginii de drum, malurile râului și a iazurilor, în păduri) pot crea focare de infecție cu influență asupra sănătății locuitorii și cu grav impact asupra mediului înconjurător.

Concluzii | Comuna Sărata Veche se confruntă cu anumite probleme de mediu (alunecările de teren, eroziunea, degradarea biotopurilor de luncă, reducerea nivelului apelor freatice, etc.), și nu toate pot fi soluționate în viitorul apropiat (din cauza costurilor ridicate). Totuși, inițierea unor proiecte în aceste domenii (extinderea suprafețelor cu arii protejate, construcția stației de epurare, construcția boiștii, etc.), promovarea educației ecologice printre localnici, va permite într-o perspectivă mai îndelungată soluționarea acestora și adaptarea la schimbările de mediu care au loc.

Lipsa rețelelor de canalizare și lipsa stației de epurare contribuie la poluarea apelor de suprafață și a pânzei freatice, ceea ce în final are o influență negativă asupra stării biodiversității și a sănătății populației. Construcția stației de epurare va permite diminuarea poluării cu ape menajere de către gospodăriile individuale.

Inițierea colectării deșeurilor menajere va crea premise pentru îmbunătățirea calității resurselor de apă, în primul rând, și eliminarea unor surse de poluare.

Activitatea autorității publice locale trebuie să fie orientată spre atragerea investițiilor în crearea și extinderea ariilor protejate, care ar facilita nu numai soluționarea unor probleme de mediu, dar și va crea premise pentru dezvoltarea turismului.

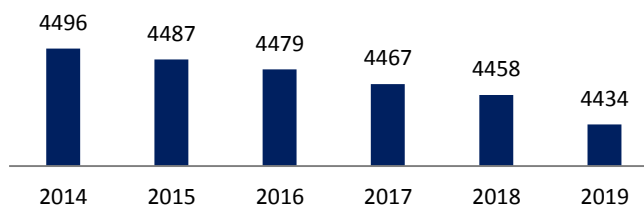
3.2. Demografie

3.2.1. Resurse Umane

Populație | La 1 ianuarie 2020, populația comunei constituia 4434 locuitori, dintre care 2198 bărbați (49.6%) și 2236 femei (50.4%). În perioada ultimilor 6 ani, se înregistrează o scădere constantă a numărului populației comunei (-1.4%)

Comparativ, cu 01 ianuarie 2014, numărul populației comunei s-a micșorat cu 64 persoane sau cu 1.4% din populația anului 2014.

Figura 1 Dinamica populației

La începutul anului 2020, în componența populației comunei Sărata Veche ponderea cea mai mare o dețineau persoanele cu vârsta aptă de muncă (cuprinsă între 17 – 56/62 ani) de 54.1% sau 2395 persoane. Acest fapt este favorabil pentru implicarea categoriei date, care este aptă de muncă, în dezvoltarea locală. Restul 41.9% a populației satului, sunt copiii și tinerii cu vârsta sub 17 ani – 821 de persoane sau 18.5% sau peste vârsta aptă de muncă – 1218 persoane sau 27.4%.

Comuna Sărata Veche se va confrunta în următorii ani cu o sporire a procesului de îmbătrânire a populației, care va determina o presiune demografică în descreștere. În același timp, Republica Moldova se confruntă la nivel global cu un proces de îmbătrânire demografică, datorat în principal scăderii natalității care a determinat reducerea absolută și relativă a populației tinere (0-14 ani). Astfel, creșterea numărului locuitorilor cu vârsta de peste 57/62+ ani, care la moment constituie 27.4% din totalul populației, relevă că satul este în categoria localităților cu tendințe de îmbătrânire a populației.

Numărul populației este într-o scădere lentă în ultimii 6 ani și în mare parte poate fi considerată stabilă, cu toate că sporul natural este negativ. Tendința descrescătoare este influențată de procesele migraționiste caracteristice pentru toate localitățile din țară. În anul 2019 natalitatea a înregistrat un număr de 28 copii născuți, pe când s-au înregistrat 61 de cazuri de deces în rândul populației.

3.2.2. Forța de Muncă

Aspecte ocupaționale | În perioada analizată predomină populația aptă de muncă, care constituie cca 54.1% (aproximativ 2395 persoane) din numărul total al locuitorilor. 541 dintre aceștia sunt angajați formal în câmpul muncii, alții 1804 sau 75.3% din populația economic activă nu sunt angajați formal în câmpul muncii.

Tabel 3 Structura populației după domenii de activitate, 2020

Categoriile sociale	2020
TOTAL (în limitele comunei)	541
Populație ocupată în economie, inclusiv:	541
- în agricultură	197
- în industrie	49
- servicii și comerț	14
- construcții	42
- transport și comunicații	17
Învățământ și educație preșcolară	112
Ocrotirea sănătății (inclusiv asistența socială)	11

Categoriile sociale	2020
Administrație Publică Locală	7

Sursa: Primăria localității

Restul populației economic active, este plecată la muncă peste hotarele unității administrativ teritoriale, sau peste hotarele țării, fie sezonier, fie permanent.

O analiză mai detaliată a forței de muncă după domeniile de activitate relevă existența unei ponderi relativ scăzute a persoanelor care activează în domeniul agriculturii – cca. 193 de persoane.

3.2.3. Profilul migrațional local

Fenomenul migrației este o amenințare pentru situația demografică a comunei. Numărul persoanelor emigrate este în creștere în fiecare an. Astfel, în 2014 erau plecați peste hotare 484 de persoane, iar în 2020 numărul acestora a crescut la 573 (+18.3%), adică 13% din totalul populației este stabilită cu traiul în alte localități sau țări. O parte din aceștia (121) sunt plecați în alte localități ale Republicii Moldova. Principalele țări de destinație sunt Rusia (27% din totalul de migranți), Franța (5%), Italia (5%), Marea Britanie (5%), Germania (4%), Portugalia (4%), Ucraina (3%), România, Cehia, SUA și alte țări. 61 din migranții totali nu sunt identificați. Majoritatea persoanelor plecate, și anume 72% din migranți, sunt bărbați; ponderea femeilor plecate fiind de 28%.

Timpul petrecut acasă de majoritatea migranților este de la o săptămână la o lună. Principalele probleme cu care s-au confruntat a fost sistemul de sănătate și serviciile juridice.

În baza unui chestionar realizat cu băștinașii, sunt deduse următoarele constatări:

O mare parte din migranți sunt oarecum nemulțumiți de felul cum arată localitatea, dar știu cum și-ar dori ca aceasta să se schimbe. Mai mult de jumătate din respondenți sunt mulțumiți de serviciile oferite de primărie și de alte instituții publice din comună, iar 70% din persoanele chestionate consideră că autoritatea locală aprobă decizii binevenite pentru comunitate. Totuși, aceștia și-ar dori ca primăria, pe lângă principalele funcții pe care le îndeplinește, să demareze o campanie de informare și conștientizare a problemelor de mediu, evenimente de salubritate a comunei, și să răspundă și mai activ la nevoile cetățenilor

Majoritatea respondenților au apelat la -, sau au beneficiat de servicii publice în ultimii doi, principalele din acestea fiind următoarele:

- Consultații în domeniul fiscal, bunuri, acte de stare civilă, dezvoltate rurală;
- Confirmarea vizei de reședință al unui membru al familiei;
- Asistență socială
- Managementul deșeurilor menajere
- Iluminat stradal
- Diverse servicii solicitate repetat
- Înregistrarea și documentarea
- Obținerea și emiterea de certificate
- Achitarea impozitelor.

Există și respondenți care nu au apelat la nici un serviciu public.

Alte servicii pe care băștinașii și-ar dori ca să le presteze instituțiile publice din comună sunt:

- Consultații juridice pentru cetățeni
- Soluționarea problemelor social-comunitare
- Luarea în considerație a tuturor părerilor băștinașilor.
- Susținerea persoanelor bolnave
- Încurajarea termoizolării caselor individuale și a instituțiilor publice în loc de suport financiar pentru perioada rece a anului
- Servicii oferite de direcția de dezvoltare a infrastructurii, gazificare, reparația drumurilor, monitorizarea resurselor de apă potabilă, restabilirea spațiilor verzi, etc.

Marea majoritate a respondenților accesează săptămânal pagina web a primăriei sau de pe rețelele de socializare.

Atât persoanele din diaspora, cât și băștinașii se confruntă cu probleme similare, cele mai des menționate fiind veniturile mici, lipsa locurilor de muncă atractive, sistemul de sănătate și situația economică și consideră necesar de a răspunde acestor provocări.

Localnicii au păreri pozitive despre băștinașii plecați, considerând că aceștia și-au consolidat baza materială și financiară, au o calitate a vieții mai bună decât anterior, dar continuă să aibă grijă de membrii rămași acasă.

Băștinașii își doresc susținere de la autoritatea locală și implicare în procesul decizional și activitățile comunității pentru dezvoltarea economică, crearea de noi servicii pentru populație și îmbunătățirea sistemului de protecție și sănătate.

În pofida distanței, primăria și băștinașii și-au unit eforturile și au creat inițial un grup de inițiativă pentru cooperare în cadrul comunei. Ulterior, în anul 2019, fost creată și înregistrată Asociație Obștească Asociația de Băștinași, cu scopul de a crea o platformă de comunicare și colaborare permanentă dintre localnici și diasporă, precum și pentru a dezvolta localitatea și a implementa acțiuni comune. În general, diaspora și-ar dori să se implice în procesul decizional la nivel local, însă nu întotdeauna reușesc să o facă deoarece nu au timp.

3.3. Servicii Sociale

3.3.1. Caracteristicile grupurilor vulnerabile

Populația săracă | Categoria populației sărace în comuna Sărata Veche este una destul de redusă, doar 2.9% din numărul total al familiilor fiind încadrată la această categorie. Persoanele în etate și persoanele cu dizabilități, au preponderent venituri din gospodăriile agricole individuale, practică o agricultură de subzistentă și participă foarte puțin la schimburile comerciale. Principalele cauze ale sărăciei sunt specifice majorității localităților rurale din republică: venitul familiei nu corespunde cheltuielilor elementare de întreținere, salariile și pensiile fiind mizere.

La nivel de sate din cadrul comunei, distribuția familiilor sărace este una proporțională raportată la numărul populației din satul respectiv.

Tabel 4 Familii sărace, 2020

Total familii	Familii sărace mai mulți copii	Monoparentale conduse de femei
34	33	20

Sursa: Primăria localității

Persoane cu dizabilități | Numărul de persoane cu grad de invaliditate este considerat a fi sub mediu și constituie 4.1% din populație. Majoritatea lor sunt cu dizabilități medii, capabili pentru activități fără ajutorul extern. Distribuția pe genuri este următoare 58% bărbații și 42% femei. În comună se constată 20 copii cu dizabilități sau 10.9% din numărul total al persoanelor cu dizabilități.

Procesul de incluziune a acestora în societate este în derulare deoarece vizează schimbarea de mentalitate, este unul de durată și care trebuie abordat prin activități constante și consecvente. Motivul pentru care persoanele cu dizabilități nu se bucură de acces comun la spațiul public este pentru că acestora nu le este oferită o distribuire uniformă în societate, ci sunt sprijinite doar de anumite instituții.

Tabel 5 Persoane cu dizabilități, 2020

	Total	Femei	Bărbați	Copii
Total persoane cu dizabilități	182	68	94	20
Persoanele cu dizabilități fizice	154	62	79	13
Persoanele cu dizabilități mentale	28	6	15	7
Persoanele cu dizabilități fizice grave (care nu pot supraviețui fără ajutorul extern)	44	9	30	5
Persoanele cu dizabilități fizice medii (capabili pentru activități fără ajutorul extern)	138	59	64	15
Persoanele cu dizabilități fizice angajate în câmpul muncii	17	9	8	0
Persoanele cu dizabilități fizice în etate	41	26	15	0

Sursa: Primăria localității

Persoane în etate | Persoanele în etate reprezintă una din cele mai vulnerabile categorii sociale existente în localitate, majoritatea trăind în sărăcie. Cu regret, este evidentă îmbătrânirea populației ca rezultat al migrației tinerilor peste hotarele UAT în căutarea unei vieți mai bune și a unui serviciu stabil. Persoanele în etate reprezintă 27.4% din populație, dintre care 45.1% sunt femei. Majoritatea persoanelor din categoria dată dețin un teren agricol, pe care-l îngrijesc pentru a-și asigura existența.

Această categorie a populației se confruntă cu probleme economice grave, cum ar fi lipsa de surse financiare pentru procurarea lemnului și a carburanților de foc. Deși pensiile au

fost majorate, acestea nu acoperă coșul minim de consum și cei mai mulți dintre ei necesită acordarea ajutoarelor materiale. Efectiv această stare de lucruri nu diferă mult de la un an la altul.

Tabel 6 Persoane în etate, 2020

Total persoane în etate	Femei în etate	Vârșnici cu dizabilități	Femei în etate cu dizabilități
1218	669	41	26

Sursa: Primăria localității

Situația social-economică și nivelul de trai scăzut au influențat negativ asupra nivelului de trai al populației. În general populația satului se confruntă de următoarele probleme: starea economică precară, sporul natural scăzut, pensii mici, potențialul redus al administrației publice locale de a ajuta categoriile social-vulnerabile.

3.3.2. Servicii Sociale

Comuna Sărata Veche precum și toate localitățile din republică, are tradiții frumoase în ceea ce privește educația copiilor, care mențin nivelul moral și spiritual al comunității. În cadrul comunei există 4 instituții de învățământ – 3 grădinițe, câte una în fiecare sat din cadrul comunei și un gimnaziu în satul Sărata Veche. Sistemul educațional existent în localitate este reprezentat de următoarele niveluri:

Preșcolar (grădiniță de copii):

- Grădinița Sărata Veche cu o capacitate de 120 copii, frecventează 160 copii.
- Grădinița Sărata Nouă cu o capacitate de 50 de copii, frecventează 42 copii
- Grădinița Hitrești cu o capacitate de 60 de copii, frecventează 26 de copii

Primar/Secundar (liceu):

- Gimnaziul Grigore Vieru, Sărata Veche cu o capacitate de 650 elevi, frecventează 300 de elevi

Obiectul major al procesului educațional este formarea și pregătirea copiilor pentru viață și activitate într-o societate democratică, precum și adaptarea lor la condițiile mereu schimbătoare ale societății.

Educația preșcolară | Educația preșcolară în comuna Sărata Veche se realizează în cadrul a 3 grădinițe de copii din cele 3 sate ale comunei.

Tabel 7 Instituții învățământ preșcolar, 2020

Instituția	Anul înființării	Angajați	Capacitate	Copii	Suprafața totală, m ²	Suprafața utilizată m ²
Grădinița Sărata Veche	1994	26	120	160	416	416
Grădinița Sărata Nouă	1980	9	50	42	220	174
Grădinița Hitrești	1984	6	60	26	234	156

Activitatea de educație și instruire a copiilor se realizează în baza Curriculei Educației copiilor de vârstă timpurie și preșcolară din Republica Moldova și Standardele de învățare și dezvoltare pentru copilul de 0-7 ani. Întregul proces instructiv-educativ este axat pe copil, pe necesitățile lui, pe ritmul propriu și nivelul de dezvoltare a fiecărui copil în parte.

Învățământul primar și secundar general | Învățământul primar și secundar general în comuna Sărata Veche se realizează în cadrul Gimnaziului Grigore Vieru. În prezent în Gimnaziu își fac studiile 300 de elevi. În instituțiile date activează 25 de cadre didactice. Vârsta medie a cadrelor didactice este de 38 de ani. Limba de instruire este limba română.

Cultura | În comună există case de cultură în 2 din cele 3 sate. Capacitatea casei de cultură este diferită de la sat la sat și variază de la 200 de locuri la 600 de locuri. Casa de Cultură dispune de mijloace tehnice audio-vizuale, sistem de încălzire, mobilier nou. Manifestările culturale ce se desfășoară țin de sărbătorile tradiționale ale neamului și sunt foarte atractive.

Spațiul rezervat bibliotecii este unul adaptabil care se află în incinta Casei de Cultură, este restrâns și nu permite asigurarea condițiilor necesare pentru buna desfășurare a activității acesteia. O mare parte a fondului de carte este în chirilică, principala sursă de completare a fondului de carte sunt sursele mici planificate în bugetul local și donațiile.

Biblioteca publică Sărata Veche activează din anul 1957. De la început activau două biblioteci una pentru maturi și una pentru copii. Actualmente activează doar o singură bibliotecă dotată cu un fond de 7087 exemplare de carte și ediții periodice. Anual se înnoiește fondul de carte grație primăriei care face regulat achiziții de carte cît și donațiilor Bibliotecii publice "Mihai Eminescu". Numărul mediu de abonați variază în jurul de 400 persoane.

Ocrotirea sănătății | În comuna Sărata Veche activează 3 instituții de sănătate publică. Numărul de beneficiari anuali se ridică la cca 2500 de pacienți. Lista instituțiilor include următoarele:

- OMF Sărata Veche, 6 angajați și 1500 de pacienți în 2019
- OM Sărata Nouă, 2 angajați și 500 de pacienți în 2019
- OM Hitrești, 2 angajați și 500 de pacienți în 2019.

Oficiul medicilor de familie, cu o capacitate de 40-50 persoane/zi, starea lui tehnică este medie, necesită dotare cu mobilier, tehnică medicală, reparație cosmetică. O ambulanța ajunge în localitate timp de 30-40 minute, iar conform indicelui de deprivare a ariilor mici, distanța medie a unei persoane din localitate până la instituția de asistență medicală de urgență este de 9.49km. Centrul are medic de familie.

Programul de activitate al instituțiilor medicale a raionului au avut ca obiectiv major consolidarea și modernizarea continuă a sistemului de ocrotire a sănătății, coordonarea activităților organelor centrale și locale în soluționarea problemelor de sănătate, organizarea și eficientizarea activităților instituțiilor medicale, utilizarea rațională a resurselor umane și a materialelor în scopul ameliorării sănătății populației. Un factor extrem de important, care ar ameliora situația în ocrotirea sănătății este implementarea asigurărilor obligatorii de asistență medicală.

Accesul la tratarea bolilor cronice al populației din sat este moderat. Cazuri de îmbolnăvirii se înregistrează cel mai des la populația săracă. Între cazurile de morbiditate predomină afecțiunile aparatului cardiovascular și digestiv.

Asistența medicală pre- și postnatală sunt de calitate, persoanele sunt asistate de angajații oficiului medicilor de familie. Indiferența, lipsa mijloacelor financiare și nepunerea la evidență reprezintă principalele cauze de care anumite persoane nu beneficiază la timp de asistență medicală.

3.4. Economia

3.4.1. Structura de afaceri a economiei locale și a domeniului de afaceri

Economia comunei Sărata Veche este caracterizată printr-o structură economică slab diversificată. Din analiza indicatorilor ce caracterizează evoluția de ansamblu a economiei localității se constată că la 01.01.2015 pe teritoriul comunei Sărata Veche erau înregistrate în total 33 de agenți economici, dintre care 16 gospodării țărănești, 5 întreprinderi individuale, 3 deținători de patentă, o societate pe acțiuni, o cooperativă, o întreprindere municipală și 6 societăți cu răspundere limitată. În perioada 2015-2019 numărul total al agenților economici a crescut constant și ajuns la 43.

Ponderea cea mai mare o au întreprinderile din agricultură, 42 la sută, și cele din comerț, 26 la sută. O oportunitate de dezvoltare a economiei comunei Sărata Veche, nevalorificată pe deplin, sunt remitențele băștinașilor care lucrează peste hotarele țării.

Principalele domenii de activitate economică în localitate sunt: agricultura, **construcțiile**, care angajează un număr mare din populația satului; urmată de **sectorul comerțului / serviciilor**, și sectorul **industrial**.

După forma juridică de organizare 74.4% din agenții economici sunt întreprinderi cu drept de persoane fizice, iar 25.6% - întreprinderi cu drept de persoane juridice.

La începutul anului 2020, pe teritoriul localității activau 8 SRL-uri, 1 SA, 1 întreprindere municipală și 1 Cooperativă, 19 gospodării țărănești, 7 întreprinderi individuale și 6 deținători de patentă. În ultimii 3 ani pe teritoriul localității activează 3 ONG-uri: AO Viitorul, AO Asociația Părinților și pedagogilor din s. Sărata Veche, Asociația de Băștinași din comuna Sărata Veche.

Analiza dezvoltării **economice locale** denotă un nivel mediu de dezvoltare. Există un fost complex de creștere a vitelor comute mari. În localitate activează circa 46 subiecți ai antreprenorialului cu diverse forme de proprietate și genuri de activitate, 10 unități comerciale, o Întreprindere Municipală și 1974 gospodării. Doar 14,6% din populația locală este antrenată în cadrul întreprinderilor care activează pe teritoriul comunei.

Din suprafața totală a fondului funciar, 53% este ocupată de terenuri arabile. Principalele produse agricole produse în localitate sunt grâul, porumbul și floarea soarelui. Chiar dacă la 3 km de comună este amplasată fabrica de zahăr, în ultimii zece ani, proprietarii de terenuri agricole din comună nu cultivă sfecla de zahăr. Începând cu anul 2015 în comună au început a fi plantate livezi de prune și nuci, plantații de zmeură, mere, căpșune și paulonia. O mare parte din populația s. Hitrești se ocupă cu creșterea animalelor și vânzarea produselor lactate. În satul Sărata Veche, există un crescător de ovine cu un număr total de circa 600 de capete. În ultimii cinci ani, numărul total de animale pe comună a scăzut esențial: de la 1300 de bovine la 130 și de la 5600 de ovine la 1800. Cel mai apropiat punct de prelucrare a laptelui este la 20 km, în satul Slobozia Măgura – o mini-fabrică de pasteurizare a laptelui de caprine și producerea brânzeturilor.

Tabel 8 Repartizarea agenților economici după forma juridică de organizare

Agenți economici	2016	2017	2018	2019	Pondere (%)
Întreprinderi cu drept de persoane fizice:	26	27	30	32	69.5%
- întreprinderi individuale	6	6	7	7	-
- gospodării țărănești	16	17	18	19	-
- patentă	4	4	5	6	-
Întreprinderi cu drept de persoane juridice:	9	9	10	11	23.9%
- societăți cu răspundere limitată	6	6	7	8	-

- cooperative	1	1	1	1	
- societăți pe acțiune	1	1	1	1	
- Întreprinderi municipale	1	1	1	1	
Instituții și organizații neguvernamentale	2	2	2	3	6.5%
TOTAL					

Sursa: Primăria localității

3.4.2. Sectorul Agriculturii

Agricultura locală este reprezentată de 5 întreprinderi agricole mari, ce dețin și prelucrează terenuri cu suprafețe cuprinse între 150 și 600 ha și 8 Gospodării țărănești, care prelucrează terenuri cu suprafețe sub 100 hectare. Culturile care predomină în producerea agricolă sunt: cerealele (grâu, orz și porumb), precum și floarea soarelui, soia și rapița.

Pe lângă gospodăriile țărănești în comună sunt 2 SRL-uri care activează în domeniul agriculturii – SRL Taniserv Agro și SRL Rairec-Plus. În cadrul companiilor date activează 23 și 18 angajați respectiv, iar cifra lor de afacere este de 4.1 și 3.5 mln MDL pe an.

În ultimii ani se dezvoltă legumicultura performantă pe teren protejat. În localitate se practică creșterea legumelor în sere (cartofi, roșii, castraveți, ardei) și există 20 de sere cu o suprafață totală de 8000 m² în care se cultivă 2 cicluri, iar roada acumulată este de cel puțin 60 tone. Proprietarii planifică extinderea terenurilor protejate cu cel puțin 2000 m² pentru următorii ani. Piața de desfacere pentru acestea este mun. Bălți, or. Fălești și mun. Chișinău, însă acest sub-sector se confruntă cu lipsa forței de muncă, lipsa infrastructurii de păstrare și prelucrare a legumelor

În producerea de cereale sunt implicați doi producători mari de cereale cu terenuri de peste 300 ha și 3 producători de cereale mijlocii cu terenuri de până la 300 ha. Îl Prisăcaru Livia gestionează o moară în sat.

Un domeniu nou, care în ultima perioadă este de interes pentru agricultorii din comuna Sărata Veche, este creșterea pomușoarelor. Doar în ultimii 2 ani suprafețele de aceste culturi s-au dublat. Astăzi, în teritoriu sunt 3 producători, care au plantații de zmeură cu o suprafață cuprinsă între 1,6 ha și 3 ha, cu o productivitate de circa 6 tone/ha. Piața de desfacere existentă nu este una stabilă, deoarece zmeura este realizată pe piața agricolă din Iași România, prin intermediul unor persoane fizice. Totuși, producătorii de pomușoare au intenția de a se orienta pe piețe stabile cu prețuri atractive. O oportunitate de dezvoltare a lanțului valoric pe acest segment este prelucrarea pomușoarelor și producerea de gemuri, sucuri, marmeladă, etc.

În creșterea de fructe se evidențiază o livadă de prune pe 1,5 ha și 3 plantații de mere, însă piața de desfacere este limitată.

Zootehnia este reprezentată de creșterea ovinelor, bovinelor pentru lapte și viței pentru carne. 3 fermieri se ocupă în localitate cu creșterea oilor, având între 100 și 300 de capete. În localitate au existat 2 complexe animaliere pentru creșterea bovinelor (unul pentru lapte și altul pentru carne), care au fost distribuite conform cotelor valorice. Într-o parte din primul complex un fermier are o minifermă din 15 capete pentru lapte, iar alte 7 părți ale acestui complex pot fi valorificate pentru dezvoltarea acestui sector. Al doilea complex a fost unul dintre cele mai mari din fosta Uniune Sovietică și se așterne pe un teritoriu de circa 20 ha de teren. 8 hale și clădirea administrativă de pe acest teritoriu au fost procurate de un antreprenor local, care la moment, în parteneriat cu primăria comunei, intenționează să creeze un Parc Industrial, pentru a atrage mai mulți investitori în dezvoltarea afacerilor agro-industriale și dezvoltarea zootehniei.

Alte cinci mici gospodării dețin cam 5-6 vite, și le folosesc în scopuri economice. În localitate există un abator de animale cu o capacitate de aproximativ 150 capete pe zi, dar care la moment nu funcționează.

Astfel, sectorul zootehnic are premise pentru dezvoltare și ocupare a forței de muncă din localitate. La fel, lanțul valoric pe care îl poate asigura această ramură este destul de încurajator.

Apicultura este practică de 11 apicultori, având un număr total de peste 300 de stupi. Pe lângă producerea mierii și a produselor apicole, antreprenorii care practică această activitate își doresc și dezvoltarea unor activități conexe- precum turismul apicol.

3.4.3. Industria

Principalul agent economic al comunei îl reprezintă SRL Danigasind, care activează în domeniul construcțiilor. Întreprinderea are 26 de angajați, înregistrând în anul 2019 încasări de cca 10 milioane MDL și un profit de cca 320 mii MDL. Valoarea totală a impozitelor achitate de către SRL Danigasind se ridică la 0.8 milioane MDL, dintre care cca 132 mii în bugetul local al comunei.

Mai există un antreprenor care produce peleți și doi meșteri populari în lemnărit: Frățescu Constantin și Frățescu Tamara, „Apborart” S.R.L. și „Artezaur-decor” S.R.L., care au în plan investiții în dezvoltarea serviciilor de turism rural.

3.4.4. Comerțul și serviciile

Principală entitate din domeniul serviciilor în cadrul comunei este Întreprinderea Municipală Menajacvaprim, care prestează servicii în domeniul aprovizionării cu apă, colectarea gunoiului menajer, amenajarea teritoriului în zona pieței agroalimentare. Volumul vânzărilor anuale ale întreprinderii este de cca 600 mii MDL cu o pierdere anuală de cca 53 mii MDL. Pe teritoriul comunei activează 2 săli de ceremonii, 10 magazine alimentare și industriale și o farmacie. Cererea pentru mărfuri și produse ale localnicilor este satisfăcută de piața agricolă locală nou construită, cu o suprafață totală de 250m², inclusiv hala pentru produse ușor perisabile, amplasată în centrul localității.

3.4.5 Piața Imobiliară

Piața imobiliară din c. Sărata Veche este una mică, ridicându-se în 2019 la 890 000 MDL, în scădere față de 2018 când a atins valoarea de 2.1 mln MDL. În total, în perioada 2015-2019 au fost înregistrate 104 tranzacții imobiliare, în cadrul cărora au fost comercializate 8.5 ha de terenuri.

3.5. Infrastructura

3.5.1. Infrastructura Utilităților Publice

Gradul de echiparea cu utilități publice ale gospodăriilor casnice, este următorul:

- a) aprovizionare cu apă – 54.2% din gospodării sunt conectate la rețeaua de apeduct, furnizarea apei fiind asigurată de o fântână arteziană;
- b) canalizare – cca. 33% din gospodării;
- c) serviciul de salubritate – 100% din gospodării;
- d) serviciile de internet și telefonie – 68.9% din gospodării au acces la rețeaua de telefonie fixă.

Infrastructura drumurilor locale | Lungimea totală a drumurilor, străzilor și stradelor locale constituie 36 km, din care 14 sunt de importanță națională iar 6 de importanță locală. Toate drumurile de importanță națională și locală au acoperire rigidă. Teritoriul comunei este traversat de drumul republican M14 Chișinău-Glodeni și de calea ferată Chișinău - Ocnița.

În comună există 5 stații de așteptare.

3.5.2. Fondul locativ

Numărul total de gospodării casnice ale satului este de 1653. La momentul de față cca 39 de gospodării sunt părăsite.

3.6. Buna guvernare și management

3.6.1. Gestionarea administrativă

Administrația publică locală | Conform Legii privind administrația publică locală nr. 436-XVI din 28.12.2006 autoritățile administrației publice locale ale comunei Sărata Veche sunt reprezentate prin Consiliul Local și Primărie. Activitatea autorităților administrației publice locale este bazată pe legislația în vigoare și propriile Regulamente de organizare și funcționare.

Tabel 9 Structura AAPL, 2020

Gen	Primăria, persoane	Consiliul Local, persoane
TOTAL	7	13
Bărbați	1	7
Femei	6	6

Sursa: Primăria localității

Consiliul local este autoritatea deliberativă a satului constituit din 13 consilieri aleși în urma alegerilor locale generale din 20 octombrie 2019. Consiliul local are în componența sa 6 femei (ceea ce constituie 46.1%) și 7 bărbați (53.9%). Dintre acești, două persoane au sub 35 de ani, 8 au vârsta cuprinsă între 35-50 ani și 2 consilieri au vârsta de peste 50 ani.

În conformitate cu prevederile legislației în vigoare în cadrul Consiliului, în funcție de specificul local au fost create următoarele comisii consultative de specialitate:

1. Comisia pentru problemele administrative, economice, buget și finanțe – (5 membri)
2. Comisia pentru problemele de învățământ, tineret, sport, protecție socială, sănătate publică, mass -media și relații transfrontaliere (5 membri)
3. Comisia pentru protecția mediului, amenajarea teritoriului și gospodăriei comunale (3 membri).

Primăria este instituția administrației publice locale condusă de primar prin care se realizează principiile de autonomie locală, descentralizarea serviciilor publice, consultarea cetățenilor și este organul de conducere operativă a treburilor publice locale. Primarul este autoritatea reprezentativă a populației și executivă a Consiliului local.

Personalul primăriei este reprezentat de 7 persoane, dintre care 6 femei. 5 dintre funcționarii actuali au studii superioare, 2 medii de specialitate. Vechimea în muncă prevalează pentru cei cu peste 10 ani și constituie - 6 angajați. Vârsta angajaților primăriei tinde spre una avansată, aceasta variind după cum urmează: un funcționar are vârsta sub 35 ani, 5 funcționari – 36-50 ani și un funcționar – peste 50 ani.

Principiile de bază ale activității tuturor specialiștilor încadrați în cadrul serviciilor publice ale Primăriei sunt colegialitatea, disciplina, competența și responsabilitatea. Aceste principii asigură buna funcționare a serviciilor primăriei și încrederea locuitorilor în buna gestionare a treburilor publice.

Primăria dispune de propriul sediu cu o suprafață totală de 250 m², suficientă pentru bună organizare și desfășurare a activităților APL. Pentru coordonarea operativă și eficientă a activităților în aceste domenii în cadrul primăriei funcționează următoarele serviciile publice locale:

Tabel 10 Serviciile publice și atribuțiile lor

Funcția publică/postul	Atribuții de bază ale funcției publice/postului	Nr de funcții
Primar	Numește, stabilește atribuțiile și eliberează din funcție șefii de subdiviziuni, de servicii din subordine, personalul primăriei, conduce și controlează activitatea acestora, contribuie la formarea și reciclarea profesională. Exerciță funcția de ordonator principal de credite. Reprezintă colectivitatea locală în relațiile cu alte autorități publice, persoane fizice și juridice din țară și străinătate, precum și în instanțele judecătorești, în condițiile legii. Constată încălcările legislației în vigoare comise de persoane fizice și juridice în teritoriul administrat.	1
Secretar al CL	Asigură înștiințarea convocării consiliului local. Asigură buna funcționare a primăriei, efectuarea lucrărilor de secretariat, aducerea la cunoștința publică a deciziilor consiliului local și a dispozițiilor normative ale primarului. Eliberează extrase sau copii de pe orice act din arhiva consiliului local, în afara celor care conțin informații secrete, stabilite potrivit legii. Asigură evidența populației de pe teritoriul u.a.t. Completează cartea de imobil și cartea de gospodărie cu populația existentă.	1
Specialist în domeniul perceperii fiscale	Implementează politici fiscale de nivel local. Asigură încasarea impozitelor funciare, imobile și taxelor locale. Calculează impozitele și taxele locale în termenii stabiliți de legislația în vigoare pentru fiecare contribuabil.	1
Specialist reglementare a proprietății regimului funciar.	Acordă asistență metodologică și practică persoanelor fizice și juridice în problemele reglementării regimului funciar. Monitorizează evidența proprietății publice și private din teritoriu în domeniul funciar.	1
Contabil șef,	Efectuează planificarea, gestionarea și controlul resurselor financiare publice. Efectuează calcularea salariului. Efectuează și prezintă dări de seamă la centrul de statistică, inspectoratul fiscal, fondul social și Direcția raională de finanțe	1
Contabil casier	Colectează contribuția locală la proiectele investiționale și mijloacele speciale. Întocmește registrul de evidență a documentelor ce se păstrează în arhivă și duce răspundere de păstrarea și eliberarea extraselor, certificatelor și documentelor de arhivă pentru stabilirea pensiilor Întocmește actele de lichidare a bunurilor, proprietate publică a Consiliului local. Efectuează dactilografierea tuturor documentelor și corespondenței în primărie.	1
Inspector	Organizează, monitorizează, ține evidența și controlul	1

Funcția publică/postul	Atribuții de bază ale funcției publice/postului	Nr de funcții
superior	activităților șomerilor, inclusiv a celor cu statut special implicați în lucrări publice în teritoriul localității. Planifică, monitorizează și coordonează activitățile ce țin de amenajarea și salubritatea localității. Examinează și verifică în teritoriu starea patrimoniului public local a parcurilor, scuarurilor, terenurilor publice, terenurilor de odihnă a cetățenilor, terenurilor de joacă pentru copii, construcțiile aferente în proprietatea consiliului local.	
Paznic	Asigură întreținerea și menținerea curățeniei încăperilor și împrejurimilor clădirii administrative a primăriei	1

Sursa: Primăria localității

Participarea în cadrul proiectelor de dezvoltare comunitară în ultimii 3 ani | În comunitate, se atestă un nivel ridicat de participare al locuitorilor comunei Sărata Veche în cadrul proiectelor de dezvoltare comunitară, la luarea deciziilor privind prioritățile proiectului, participarea la evaluarea proiectului, participarea activă la implementare.

Tabelul 9. Principalele proiecte implementate în comună

Anii	Denumirea proiectului	Finanțator	Valoarea proiectului	Cofinanțare APL	Beneficiari proiect
2015-2020	Construcția sistemului de canalizare în satul Sărata Veche	FEN	10 850 mii MDL	15%	Populația din comunei Sărata Veche
2015-2020	Construcția sistemului de aprovizionare cu apă în satul Sărata Nouă	FEN	4 100 mii MDL	15%	Populația din comunei Sărata Veche

3.6.2. Transparență decizională

Una din funcțiile principale ale APL este crearea mediului operațional pentru actorii locali, inclusiv pentru sectorul privat și societatea civilă. Administrația locală din comuna Sărata Veche practică anual efectuarea de sondaje, privind colectarea informației referitoare la necesitățile de dezvoltare economică a comunei. În baza rezultatelor sondajelor, sunt identificate idei de proiecte, care sunt dezvoltate și aplicate la diverse fonduri naționale și donatori externi.

În vederea informării cetățenilor comunei, APL facilitează desfășurarea în incinta primăriei a ședințelor trimestriale cu specialiștii din diverse servicii publice desconcentrate, Camera de comerț și industrie, Agenția de ocupare a forței de muncă, Camera de Înregistrare, Casa Teritorială de Asigurări Sociale, FISC, etc.

Un exemplu de succes de implicare a populației în luarea de decizii și asigurarea transparenței a fost implementarea proiectului Modernizarea Grădiniței de copii din comuna Sărata Veche.

Deciziile Consiliului local referitor la gestionarea patrimoniului și dezvoltarea locală se adoptă doar în baza audierilor publice ale cetățenilor.

Transparența activităților realizate de APL se asigură prin publicarea articolelor și comunicatelor pe pagina oficială a primăriei www.sarataveche.comuna.md, pe rețelele de socializare, ziarele locale Patria Mea și panourile informative din satele comunei.

3.6.3. Bugetul Local

Veniturile bugetului local | În ultimii 3 ani, în bugetul local s-au încasat venituri totale în valoare de: 5.6 mln lei în 2017, 6.2 mln lei în 2018 și 8.4 mln în 2019. Dacă e să excludem transferurile cu destinație specială pentru investiții capitale, tendința este una constantă. Cea mai mare parte a veniturilor o constituie transferurile care înregistrează valori cuprinse între 80 și 90%, ceea ce determină o dependență foarte mare față de bugetul de stat. Veniturile proprii constituie în medie 10% din totalul veniturilor locale, cea mai mare parte provenind din defalcările de la impozitul pe venit al persoanelor fizice.

Tabel 11 Evoluția veniturilor totale a bugetului local, 2017-2020, mii lei

Denumirea indicatorului	2017	2018	2019	2020
	executat			aprobat
1. Veniturile – total:	5626.3	6202.8	8454.4	8812.6
Venituri regulatorii				
2. Veniturile proprii	1380,8	1457,7	2084,6	2170,4
3. Taxele locale				
4. Mijloace speciale				
5. Transferuri	4245,5	4745,1	6369,8	6642,2

Sursa: Primăria localității

Cheltuielile bugetului local | În ultimii 3 ani, cheltuielile totale ale bugetului local înregistrează aceeași evoluție ca și veniturile totale. Cele mai mari categorii de cheltuieli înregistrate în această perioadă sunt:

- 1) **Cheltuieli legate de învățământul preșcolar, o categorie majoră** pentru care s-au cheltuit în: 2017 -17% din bugetul local; 2018 – 15% din bugetul total; și 2019 – 29% din bugetul local;
- 2) **Cheltuielile cu aparatul administrativ (primăria)** pentru care în mediu s-au cheltuit 8% din bugetul local.

Tabelul 10. Evoluția structurii cheltuielilor bugetului local, 2017-2020, mii lei

Denumirea indicatorilor	2017	2018	2019	2020
	executat			aprobat
Aparatul administrativ	1369,8	1279,8	1697,9	1807,2
Grădinița	2492,7	3071,6	2969,6	4404,2
Casa de cultură	690,7	580,2	573,1	1102,2
Amenajarea teritoriului	106,1	96,6	105,3	239,1
Fondul de rezervă	37,0	10,0	30,0	85,8
Cheltuieli ne atribuite la alte grupe	2667,1	4324,3	3464,3	1108,1

Sursa: Primăria localității

3.6.4. Societatea civilă

Pe teritoriul comunei Sărata Veche sunt înregistrate și activează 3 organizații nonguvernamentale cu următorul domeniu de activitate:

- Asociația părinților și pedagogilor din s. Sărata Veche
- AO Viitorul
- Asociația de Băștinași din comuna Sărata Veche

Aceste organizații activează în special pe bază de voluntariat, sporadic accesează fonduri mici pentru soluționarea unor probleme locale.

Comuna Sărata Veche are experiență de cooperare cu societatea civilă în elaborarea și implementarea proiectelor de infrastructură. Exemple de succes ar fi construcția drumului la intrarea în sat cu o lungime de 1,4km și construcția pieței comerciale din localitatea Sărata Veche. Contribuția financiară la proiectele respective a agenților economici și a locuitorilor a constituit 30%.

În domeniul agricultură există experiența cooperării, prin intermediul asociației producătorilor de cereale, care utilizează împreună spații de păstrare și prelucrare a cerealelor.

Împreună cu ONG "Viitorul" au fost realizate mai multe activități, printre care:

- îmbunătățirea serviciului de management al deșeurilor în localitățile comunei Sărata Veche;
- crearea Centrului Vocațional în s. Sărata Veche;
- implementarea serviciului de îngrijirea socio-medicală la domiciliu a persoanelor în etate și cu dezabilități, etc..

Asociația de Băștinași, de asemenea, a fost implicată în desfășurarea mai multor activități, inclusiv cu colectare de fonduri pentru a contribui la implementarea proiectelor comunitare. Băștinașii s-au implicat în designul unei săli multifuncționale și periodic, mobilizează comunitatea persoanelor emigrate pentru diverse necesități locale.

Primăria Sărata Veche susține organizațiile societății civile din comună și le implică în activitățile în derulare, stabilind astfel o cooperare bazată pe încredere și ajutor reciproc.

4. Analiza SWOT

Analiza SWOT reprezintă instrumentul principal, aplicat în evaluarea calitativă a situației din diferite domenii ale vieții comunitare a comunei Sărata Veche. Analiză internă scoate în evidență punctele tari și punctele slabe ale comunității, iar cea externă se concentrează pe oportunitățile și riscurile cele mai importante. Analiza SWOT a fost realizată în procesul de planificare strategică de membrii grupului de lucru, inclusiv grupurile sectoriale și principalele părți interesate.

Tabelul 1. Analiza SWOT

PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Existența apeductului ▪ Soluri favorabile pentru agricultura ▪ Existența potențialului capitalului uman ▪ Existența unei viziuni clare pentru dezvoltarea ecologică a comunității ▪ Existența centrului parțial dotat pentru prestarea serviciilor medicale ▪ Existența specialiștilor calificați în domeniul medical și social ▪ Existența centrelor educaționale și culturale ▪ Asigurarea cu condiții favorabile pentru promovarea tradițiilor, culturii, educației ▪ Drumuri principale asfaltate ▪ Existența resurselor și accesului la apă tehnică ▪ Păstrarea în proprietate publică a terenurilor ocupate de fostele ferme de animale, care la moment pot fi transformate în platforme investiționale ▪ Existența potențialului economic ▪ Acces la traseul național ▪ Apropierea geografică de hotarul de stat ▪ Acces la piețele de desfacere inclusiv din UE ▪ Existența resurselor naturale: pietriș, piatră, lut ▪ Colaborarea și comunicarea eficientă cu APL ▪ Existența organizațiilor neguvernamentale active ▪ Desfășurarea în parteneriat a activităților culturale locale și regionale ▪ Prezența persoanelor cu inițiativă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Insuficiența specialiștilor în scrierea proiectelor ▪ Surse financiare limitate ale administrației locale ▪ Lipsa echipamentului și utilajului medical modern în prestarea serviciilor medicale ▪ Lipsa pașaportizării edificiilor ▪ Lipsa echipamentului necesar pentru lucrătorii sociali ▪ Lipsa terenurilor sportive amenajate ▪ Instrumentele muzicale învechite ▪ Lipsa echipamentului de iluminat scenic și de sonorizare ▪ Spațiu insuficient pentru instituționalizarea copiilor de vârstă preșcolară ▪ Lipsa unui mijloc de transport pentru elevi, colectivele artistice ▪ Lipsa materiei prime agricole ▪ Lipsa sistemului de irigare ▪ Lipsa autorizațiilor de exploatarea resurselor naturale ▪ Infrastructura publică nu este suficient dezvoltată (lipsa sistemului de canalizare, energia electrică nu este la capacitatea necesară unor agenți economici, drumuri ce necesită reabilitare, lipsa apei potabile, gazificării) ▪ Infrastructura publică nu este adaptată la cerințele pentru dezvoltarea economică ▪ Distanța mare până la piețele mari de desfacere ▪ Suport informațional scăzut pentru agenții economici ▪ Indiferența cetățenilor ▪ Lipsa căilor de acces pentru persoane cu dizabilități ▪ Locurile turistice neamenajate ▪ Lipsa locurilor de cazare și alimentare

	<p>pentru turiști</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Slaba implicare a locuitorilor satului în activitățile instituțiilor ▪ Turism rural slab dezvoltat ▪ Lipsa liniei de prelucrare a legumelor/fructelor ▪ Comuna este subdezvoltată din punct de vedere industrial
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Existența stației de epurare regionale ▪ Existența terenului pentru amenajarea gunoștii autorizate ▪ Existența căilor de acces la zonele de odihnă și agrement ▪ Motivarea și spiritul voluntariatului dezvoltat în localitate ▪ Prestarea serviciilor medicale și sociale de calitate ▪ Posibilități de atragere a fondurilor străine și naționale ▪ Potențial major al tineretului talentat ▪ Interesul agenților economici de a se implica în dezvoltarea comunei ▪ Bunăvoința băștinașilor migranți ▪ Scutirea de anumite taxe a agenților economici ▪ Servicii de transport public accesibile ▪ APL deschis pentru colaborare și atragerea cetățenilor în procesul decizional ▪ Suport din partea finanțatorilor și donatorilor externi ▪ 30 km de la hotarul cu UE ▪ Proximitatea de centrul raional – 8 km și posibilitatea de conectare a stația regională de epurare și la apeductul cu apă din r. Prut ▪ Căi de acces naționale în apropiere – drum național și cale ferată ▪ Susținere din partea partenerilor de dezvoltare ▪ Existența programelor de stat cu finanțare pentru agenții economici ▪ Potențial de dezvoltare a turismului 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Majorarea cantității de substanțe toxice în atmosferă ▪ Poluarea mediului ambiant ▪ Migrația populației ▪ Reducerea numărului angajaților în domeniul prestării serviciilor publice / edilitare ▪ Salarizarea mică a tinerilor specialiști ▪ Instabilitatea economică ▪ Instabilitate politică ▪ Schimbări în domeniul legislativ la nivel național ▪ Prețurile mici la produsele autohtone ▪ Amenzile pentru agenții economici majore ▪ Controale fiscale permanente ▪ Calamitățile naturale (secetă, ploi puternice, grindină, alunecări de teren) ▪ Epidemii și pandemii care pot afecta dezvoltarea localității

4.1. Viziunea comunității

Viziunea comunei Sărata Veche se concentrează pe crearea unor condiții de trai decente, care determină locuitorii să rămână să trăiască și să își desfășoare activitatea profesională în comună. Instituțiile care deserveșc cetățenii sunt moderne și dotate, iar serviciile prestate sunt de calitate. Comuna încurajează și susține antreprenoriatul, fapt ce determină ca afacerile să se extindă, să-și diversifice activitățile, dar și să fie create afaceri noi.

Viziunea de dezvoltare a comunei este următoarea:

Comuna Sărata-Veche este o localitate salubră care a creat condiții de trai decente și atractive, are instituții publice moderne și dotate, are servicii sociale de calitate și este prielnică pentru dezvoltarea afacerilor.

4.2. Cadrul și direcțiile strategice

Strategia de dezvoltare socio-economică a comunei Sărata Veche a fost elaborată în contextul următoarelor documente strategice: Planul de Dezvoltare Economică Locală 2018-2020, Strategia de Dezvoltare Socio-Economică a raionului Fălești 2013-2020, Strategia de Dezvoltare Regională Nord 2016-2020, Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova 2020", strategii sectoriale de dezvoltare: Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030, Strategia Sectorială de Cheltuieli în domeniul energetic 2014-2020, Strategia Sectorială de dezvoltare a Întreprinderilor Mici și Mijlocii 2012-2020, Strategia de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural din Moldova 2014-2020, etc.. În procesul de elaborare a strategiei au fost consultate și documente internaționale: Strategia Europa 2020, Strategia de Dezvoltare Durabilă a Uniunii Europene revizuită (2006), Agenda 21.

Pentru realizarea viziunii strategice, activitățile și proiectele tuturor factorilor implicați în procesul de dezvoltare locală vor fi orientate pe următoarele direcții de dezvoltare și spre atingerea următoarelor obiective specifice:

	Direcții de dezvoltare strategică	Obiectiv specific
1.	Dezvoltarea infrastructurii fizice și a serviciilor conexe	1.1 Construcția și reabilitarea infrastructurii rutiere și pietonale
		1.2 Construcția și extinderea sistemelor de alimentare cu apă, canalizare și gazificare
		1.3 Eficiență energetică și iluminat stradal
2.	Asigurarea unui mediu curat și protejat	2.1 Reabilitarea fâșiilor forestiere, riverane și pășunilor
		2.2 Campanii de informare și sensibilizare a opiniei publice referitor la diverse subiecte de mediu
3	Creșterea bunăstării cetățenilor prin dezvoltarea serviciilor sociale, sportive și	3.1 Diversificarea activităților sociale, culturale și extrașcolare
		3.2 Amenajarea zonelor sportive și de agrement

	de agrement	3.3 Dotarea instituțiilor sociale, de educație și culturale cu utilaj și echipament necesar
4.	Creșterea numărului de locuri de muncă bine plătite	4.1 Crearea și dezvoltarea infrastructurii de afaceri
		4.2 Stimularea dezvoltării și valorificării potențialului turistic în comună și la nivel de GAL
		4.3 Creșterea capacităților antreprenorilor locali de a dezvolta activități economice multiplicatoare
5.	Implicarea civică pentru o bună guvernare și transparență	5.1 Comunicarea cu cetățenii și implicarea acestora în procesul decizional
		5.2 Guvernare comunitară și relaționare
		5.3 Îmbunătățirea serviciilor prestate cetățenilor

4.3. Gestionarea bunurilor

Proprietatea comunei Sărata Veche se constituie din totalitatea bunurilor imobile proprietate publică, amplasate în raza administrativă care, la data intrării în vigoare a Legii nr. 523/1999 cu privire la proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale, se aflau în administrarea/gestiunea sau în folosința autorităților administrației publice ale unităților administrativ-teritoriale, a instituțiilor bugetare/publice cu autogestiune subordonate acestora, precum și din bunurile dobândite ulterior de acestea prin acte translativ de proprietate, cu excepția celor înstrăinate și a celor stabilite la art. 7 din Legea 29/2018 privind delimitarea proprietății publice.

Tabel 12 Structura intravilanului localității

<i>Tipuri terenuri</i>	<i>Suprafață (ha)</i>
<i>Intravilan</i>	536,38
<i>Terenuri sub construcții</i>	90,23
<i>Terenuri agricole</i>	361,02
<i>Rezerva</i>	
<i>Drumuri și cai de comunicație</i>	38,92
<i>Ape</i>	3,0
<i>Păduri</i>	-
<i>Alte terenuri</i>	43.21

Sursa: Primăria localității

Primăria comunei Sărata Veche are desemnat în calitate de responsabil de gestionarea bunurilor comunitare un specialist principal pentru reglementarea regimului funciar. Inventarierea bunurilor se efectuează anual, iar delimitarea terenurilor publice la necesitate, conform deciziilor Consiliului local.

Conform datelor furnizate de către primăria comunei Sărata Veche, constatăm că în anul 2019 au fost înregistrate 103 tranzacții de vânzare – cumpărare, iar suprafața terenurilor tranzacționate este de 64 ha, în valoare totală de 1 792 000 MDL.

4.4. Planul de Acțiuni

Orientare strategică 1: Dezvoltarea infrastructurii fizice și a serviciilor conexe

Obiectiv specific 1.1 Construcția și reabilitarea infrastructurii rutiere și pietonale

Activități	Perioada	Responsabil	Indicatori de performanță	Cost estimat MDL	Potențiale surse de finanțare
1.1.1 Reabilitarea drumurilor din comună: str. Lacului, Tineretului, Hîrtopului, Morilor, Nucilor, Piticilor	2020-2025	• APL	<ul style="list-style-type: none"> • 20 km de drum reabilitat • Nr de beneficiari • Mobilitate sporită • Securitate în trafic crescută 		<ul style="list-style-type: none"> • APL • Guvern și fonduri naționale • Parteneri de dezvoltare
1.1.2 Reabilitarea podurilor și podețelor	2020-2025	• APL	<ul style="list-style-type: none"> • 7 poduri și podețe reabilitate • Nr de beneficiari • Mobilitate sporită • Securitate în trafic crescută 		<ul style="list-style-type: none"> • APL • Guvern și fonduri naționale • Parteneri de dezvoltare
1.1.3 Construcția și reabilitarea trotuarelor pe drumurile centrale care duc spre principalele instituții publice	2020-2025	• APL	<ul style="list-style-type: none"> • 20 km de drum reabilitat • Nr de beneficiari • Mobilitate sporită pentru persoane în scaun cu roțile și pentru părinți cu copii în cărucioare 		<ul style="list-style-type: none"> • APL • Guvern și fonduri naționale • Parteneri de dezvoltare

Obiectiv specific 1.2 Construcția și extinderea servicii de alimentare cu apă, canalizare și gazificare

1.2.1 Construcția rețelei de canalizare centralizate	2021-2025	<ul style="list-style-type: none"> • APL • ÎM Menajacvapurim 	<ul style="list-style-type: none"> • 7 km de rețea de canalizare construită • 2 stații de pompare • O stație de filtrare 		<ul style="list-style-type: none"> • APL • Guvern • Fonduri naționale • Parteneri de
--	-----------	--	---	--	--

1.2.2	Construcția gazoductului și conectarea instituțiilor publice la rețeaua de gaz	2021-2025	<ul style="list-style-type: none"> • APL 	<ul style="list-style-type: none"> • Nr de beneficiari • 8 km de gazoduct construit • Nr de beneficiari 	<ul style="list-style-type: none"> dezvoltare • Ministerul Economiei și Infrastructurii • APL
1.2.3	Extinderea sistemului de aprovizionare cu apă în satul Hitrești	2021-2025	<ul style="list-style-type: none"> • APL • ÎM Menajacvarim 	<ul style="list-style-type: none"> • s. Hitrești conectat la sistemul de alimentare cu apă • Nr de beneficiari 	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Parteneri de dezvoltare
1.2.4	Construcția conductei pentru apă potabilă	2022 - 2025	<ul style="list-style-type: none"> • APL • ÎM Menajacvarim 	<ul style="list-style-type: none"> • 12 km de rețea de aducție • Instituțiile publice conectate la conductă • Nr de beneficiari 	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul raional Fălești • Ministerul Mediului • Parteneri de dezvoltare

Obiectiv specific 1.3 Eficiență energetică și iluminat stradal

1.3.1	Crearea unui parc fotovoltaic	2022 - 2025	<ul style="list-style-type: none"> • APL 	<ul style="list-style-type: none"> • Teren alocat • Investiția inițiată • Cantitatea de energie produsă 	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul raional • Agenția pentru Eficiență Energetică • Parteneri de dezvoltare
1.3.2	Extinderea sistemului de iluminat stradal pe străzile: Ion Creangă, Păcii, Nucilor, Zorilor, Hîrtopului, Morilor	2020-2023	<ul style="list-style-type: none"> • APL 	<ul style="list-style-type: none"> • 15 km de străzi iluminate • Nr de beneficiari 	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Agenția pentru Eficiență Energetică • Parteneri de dezvoltare
1.3.3	Organizarea master-classului online cu băștinași din Canada, privind confecționarea, în condiții de casă, a colectoarelor solare pentru încălzirea apei și promovarea lor în rândul locuitorilor	2020	<ul style="list-style-type: none"> • AdB 	<ul style="list-style-type: none"> • 20 locuitori cu abilități de utilizare a energiei solare 	<ul style="list-style-type: none"> • APL, instituții publice din localitate

1.3.4	Instalarea sistemului de supraveghere video	2021-2022	<ul style="list-style-type: none"> • APL 	<ul style="list-style-type: none"> • Nr de camere video instalate • Nr de beneficiari 	200 00	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Donatori
1.3.5	Încurajarea utilizării energiei solare/regenerabile pentru iluminat stradal și iluminatul în cadrul instituțiilor publice	Permanent	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Instituțiile publice 	<ul style="list-style-type: none"> • Nr de străzi iluminate din energie regenerabilă • Nr de instituții ce folosesc energie regenerabilă 		<ul style="list-style-type: none"> • APL • Parteneri de dezvoltare • AEE

Orientare strategică 2: Asigurarea unui mediu curat și protejat

Obiectiv specific 2.1 Reabilitarea fâșiilor forestiere, riverane și pășunilor

Activități	Perioada	Responsabil/i	Indicatori de performanță	Cost estimat MDL	Potențiale surse de finanțare
2.1.1 Reabilitarea perdelelor și plantațiilor forestiere de protecție	2021-2023	• APL	• 6 ha	1300\$ per ha	• Agenția de Mediu • IFAD
2.1.2 Reabilitarea învelișurilor de ierburi pe pășuni	2022-2024	• APL	• 10 ha de pășuni	300 000	• Agenția de Mediu • IFAD
2.1.3 Reabilitarea fâșiilor riverane de protecție a apelor	2023-2025	• APL	• 4 ha	1300\$ per ha	• Agenția de Mediu • IFAD

Obiectiv specific 2.2 Campanii de informare și sensibilizare a opiniei publice referitor la diverse subiecte de mediu

2.2.1 Organizarea de campanii de înverzire – plantarea de arbori și arbuști	Anual	• APL	• Evenimente desfășurate anual • 1000 de copaci plantați anual • 40 voluntari		• APL • Ministerul Mediului • Consiliul Raional Fălești
2.2.2 Organizarea unei campanii de sensibilizare privind colectarea separată a deșeurilor	2021	• APL • Instituțiile de educație	• O campanie desfășurată • 3400 beneficiari • 25 voluntari implicați		• APL • ONG-uri de mediu
2.2.3 Crearea serviciului pentru gestionarea deșeurilor vegetale în cadrul Întreprinderii Municipale	2021	• APL • ÎM Menajacvaprim	• Serviciul creat • Echipament achiziționat • 4331 beneficiari • 2 locuri de muncă create în cadrul ÎM		• APL • GIZ
2.2.4 Reparația digurilor la bazinele acvatice	2023-	• APL	• 4 diguri reparate		• APL

2025

• Consiliul Raionul
Fălești• Ministerul
Mediului**Orientare strategică 3: Creșterea bunăstării cetățenilor prin extinderea și dezvoltarea serviciilor sociale, sportive și de agrement****Obiectiv specific 3.1 Diversificarea activităților sociale, culturale și extrașcolare**

Activități	Perioada	Responsabil/i	Indicatori de performanță	Cost estimat MDL	Potențiale surse de finanțare
3.1.1 Crearea de noi cercuri de interese la casa de cultură din Sărata Nouă și Hitrești	2021-2025	<ul style="list-style-type: none"> Casa de cultură din Sărata Nouă Casa de cultură din Hitrești 	<ul style="list-style-type: none"> Nr de activități noi desfășurate Nr de beneficiari 		<ul style="list-style-type: none"> Contribuția comunității APL
3.1.2 Crearea unui centru de socializare pentru persoanele în etate și persoanelor cu dizabilități cu ajutorul băștinașilor plecați peste hotare	2023-2025	<ul style="list-style-type: none"> APL AdB 	<ul style="list-style-type: none"> Un centru creat Nr de beneficiari Nr de servicii oferite 		<ul style="list-style-type: none"> Consiliul Raional APL Ministerul Protecției Sociale
3.1.3 Diversificarea activităților în cadrul centrului de pregătire vocațională (broderie, croitorie, împletit din lozie, lecții de utilizare a tehnologiilor IT), pentru conservarea tradițiilor locale și promovarea lor peste hotare cu ajutorul băștinașilor din Franța și Spania	2021-2025	<ul style="list-style-type: none"> APL Centrul de pregătire vocațională AdB 	<ul style="list-style-type: none"> Nr de activități noi desfășurate Nr de beneficiari 		<ul style="list-style-type: none"> APL Consiliul Raional Contribuția comunității

Obiectiv specific 3.2 Amenajarea zonelor sportive, de agrement și de educație

3.2.1 Amenajarea a 3 zone de odihnă și agrement (pentru toate trei sate)	2020-2023	<ul style="list-style-type: none"> APL Comunitatea 	<ul style="list-style-type: none"> Trei zone de odihnă amenajate Nr de beneficiari 		<ul style="list-style-type: none"> APL Donatori
3.2.2 Reabilitarea sistemului de încălzire la centrul de cultură și agrement	2022	<ul style="list-style-type: none"> APL Centrul de cultură și 	<ul style="list-style-type: none"> Sistem de încălzire reabilitat Nr de beneficiari 		<ul style="list-style-type: none"> APL Consiliul Raional

3.2.3	Crearea unui centru de fitness	2022	<ul style="list-style-type: none"> • agrement • Sectorul privat • APL 	<ul style="list-style-type: none"> • Un centru de fitness creat • Nr de beneficiari 		<ul style="list-style-type: none"> • Agenți economici
3.2.4	Construcția anexei pentru sala de sport la grădinița din s. Sărata Veche	2023-2025	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Grădinița din s. Sărata Veche 	<ul style="list-style-type: none"> • Anexa construită • Nr de beneficiari 	500 000	<ul style="list-style-type: none"> • APL
3.2.5	Construcția blocului sanitar la centrul de pregătire vocațională	2021	<ul style="list-style-type: none"> • APL 	<ul style="list-style-type: none"> • Un bloc sanitar construit 	60 000	<ul style="list-style-type: none"> • APL
Obiectiv specific 3.3 Dotarea instituțiilor sociale, de educație și culturale cu utilaj și echipament necesar						
3.3.1	Dotarea cantinei școlare cu utilajul necesar	2021-2023	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Gimnaziul Grigore Vieru 	<ul style="list-style-type: none"> • Cantina dotată • Nr de beneficiari 		<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul raional
3.3.2	Dotarea centrului de sănătate cu un cabinet pentru fizio-proceduri	2022	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional 	<ul style="list-style-type: none"> • Un cabinet amenajat și dotat pentru fizio-proceduri • Un specialist angajat • Nr de beneficiari 	250 000	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional
3.3.3	Dotarea centrului de cultură și agrement cu inventar și echipament necesar	2022	<ul style="list-style-type: none"> • Centrul de cultură și agrement • APL 	<ul style="list-style-type: none"> • Costume naționale achiziționate • Aparatură de sonorizare și iluminare procurat și instalat 		<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional
3.3.4	Achiziționarea unui mijloc de transport pentru centrul de cultură și ansamblurile folclorice	2023-2025	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional • Centrul de cultură 	<ul style="list-style-type: none"> • Un mijloc de transport achiziționat 		<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul raional • Donatori

Orientare strategică 4: Creșterea numărului de locuri de muncă bine plătite

Obiectiv specific 4.1 Crearea și dezvoltarea infrastructurii de afaceri

Activități	Perioada	Responsabil/i	Indicatori de performanță	Cost estimat MDL	Potențiale surse de finanțare
4.1.1 Crearea unui parc agro-industrial și atragerea rezidenților pentru investiții în afaceri de prelucrare a produselor agricole și creșterea producției agricole pe o platformă investițională dotată cu infrastructura necesară	2021-2025	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional • Investitor privat 	<ul style="list-style-type: none"> • Un parc industrial creat • Minim 4 rezidenți 		<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional • MEI • Donatori
4.1.2 Crearea unui incubator pentru afaceri mici	2023-2025	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional 	<ul style="list-style-type: none"> • Un incubator creat • Minim 5 rezidenți 		<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional • ODIMM • Donatori
4.1.3 Alocarea terenurilor publice pentru lărgirea facilităților de producție pentru antreprenorii existenți	2020-2025	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional 	<ul style="list-style-type: none"> • 6 afaceri susținute • 3 afaceri pentru femei 		<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional
4.1.4 Crearea infrastructurii de păstrare, procesare și ambalare a fructelor și pomușoarelor	2020-2025	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional 	<ul style="list-style-type: none"> • Spațiile existente identificate • Forma de funcționare a investiției agreată • Proiectul investițional elaborat 		<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional • Donatori

Obiectiv specific 4.2 Stimularea dezvoltării și valorificării potențialului turistic în comună și la nivel de GAL

4.2.1 Dezvoltarea infrastructurii turistice	2021-2025	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional • AE 	<ul style="list-style-type: none"> • 4 structuri de cazare create 		<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional • Donatori
4.2.2 Deschiderea unui magazin cu produse locale tradiționale (de casă) (la nivel de GAL)	2021-2025	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional • GAL Movila Măgura 	<ul style="list-style-type: none"> • Un magazin deschis • Produse locale (de casă) în vânzare 		<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional • Donatori
4.2.3 Deschiderea și dotarea casei muzeale a	2021-	<ul style="list-style-type: none"> • APL 	<ul style="list-style-type: none"> • Casa muzeală deschisă 	420 000	<ul style="list-style-type: none"> • APL

	comunei cu implicarea Diasporei comunei	2025	<ul style="list-style-type: none"> • Consiliul Raional • AdB 	<ul style="list-style-type: none"> • 50 expozate 	<ul style="list-style-type: none"> • Consiliul Raional
4.2.4	Crearea unei agenții de turism cu punct de informare turistică la nivel de GAL	2021-2025	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional 	<ul style="list-style-type: none"> • O agenție de turism creată • Un punct de informare turistică creat 	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional • Programul LEADER
4.2.5	Organizarea de acțiuni (master-classuri, schimb de experiență) cu implicarea băștinașilor plecați peste hotare (Canada) pentru producerea produselor agricole cu valoare adăugată	2020-2025	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional • AdB 	<ul style="list-style-type: none"> • Minimum un eveniment pe an • Nr de beneficiari 	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional • Parteneri de dezvoltare
4.2.6	Elaborarea unui concept de dezvoltarea a serviciilor turistice în localitate cu determinarea modului de promovare și atragere a turiștilor	2020	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional 	<ul style="list-style-type: none"> • Harta turistică elaborată • Servicii de alimentare create • Ghizi turistici instruiți și disponibili • Nr de beneficiari 	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional • Parteneri de dezvoltare
4.2.7	Crearea unei zone de recreere pe malul bazinelor acvatice din comuna Sărata Veche	2024-2025	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional 	<ul style="list-style-type: none"> • Două zone de recreere create • Nr de beneficiari 	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional • Parteneri de dezvoltare

Obiectivul 4.3 Creșterea capacităților antreprenorilor locali de a dezvolta activități economice multiplicatoare

4.3.1	Informarea și susținerea potențialilor antreprenori să inițieze afaceri noi și afaceri de familie cu suportul programele de finanțare existente în Moldova, inclusiv prin atragerea remitențelor și oferirea de condiții avantajoase pentru migranții întorși în localitatea datorită pandemiei de COVID-19	2020-2025	<ul style="list-style-type: none"> • APL • AE • AdB 	<ul style="list-style-type: none"> • Noi afaceri inițiate • Nr de locuri de muncă create 	<ul style="list-style-type: none"> • APL • AIPA • ODIMM • USAID • MAC-P
4.3.2	Organizarea de seminare și instruirii, vizite de studiu pentru antreprenorii locali pe domenii	2020-2025	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul raional 	<ul style="list-style-type: none"> • Nr de evenimente organizate 	<ul style="list-style-type: none"> • APL • Consiliul Raional

	legate de piețele de desfacere, tehnologii de prelucrare a produselor agricole, și alte necesități ale antreprenorilor locali			• Nr de beneficiari	• Donatori
4.3.3	Susținerea lansării unei mini-fabrici de conserve cu produse tradiționale locale	2020-2021	• APL • AE • AdB	• O mini-fabrică creată • Nr de locuri de muncă create	• APL • MiDL -PNUD • AE
4.3.4	Crearea asociației de producători locali /cooperativei de pomușoare și fructe		• AE • AdB	• O asociație/un grup de producători creat	• Producătorii de pomușoare și fructe

Orientare strategică 5: Asigurarea unui mediu administrativ eficient și transparent, centrat pe nevoile cetățenilor

Obiectiv specific 5.1 Comunicarea cu cetățenii și implicarea acestora în procesul decizional

Activități	Perioada	Responsabil/i	Indicatori de performanță	Cost estimat MDL	Potențiale surse de finanțare
5.1.1 Actualizarea paginilor web și de pe rețelele de socializare ale APL	Permanent	• APL	• Articole scrise • Postări pe rețele de socializare	n/a	n/a
5.1.2 Informarea și implicarea populației în probleme de interes prin organizarea de discuții, audieri publice și întâlniri cu cetățenii	2020-2025	• APL • ONG • Agenți economici	• 10 evenimente • 400 de participanți	n/a	n/a
5.1.3 Implicarea cetățenilor în grupurile de monitorizare și actualizare a Strategiei de Dezvoltare Socio Economică a comunei Sărata Veche	Anual	• APL	• 1 ședință • 20 participanți	n/a	n/a
5.1.4 Susținerea activității societății civile și a ONG-urilor	2021-2025	• APL • Diaspora • ONG	• 2 activități anual desfășurate • 200 persoane implicate	n/a	n/a
5.1.5 Finanțarea proiectelor mici prin bugetare participativă	2020-2025	• APL • Grupuri de	• 4 proiecte finanțate/anual	200 000	• APL

5.1.6	Crearea unui post de radio local	2021-2025	inițiativă • APL • ONG	• Un post de radio creat	100 000	• APL
Obiectiv specific 5.2 Guvernare comunitară și relaționare						
5.3.1	Continuarea activităților de cooperare în cadrul GAL-ului "Movila Măgurei"	2022	• APL	• PUG actualizat	300 000	• Bugetul local • Donatori
5.3.2	Amplificarea cooperării intercomunitare și transfrontaliere (stabilirea unui parteneriat cu o comună din România cu ajutorul promotorilor stabiliți acolo)	2020-2025	• APL • AdB	• 3 localități cu care s-a cooperat • 6 activități întreprinse	40 000	• Bugetul local • Programe transfrontaliere
5.3.3	Organizarea evenimentelor culturale: - Ziua Diasporei, Târgul tradițiilor culturale de Crăciun	Anual	• APL • AdB	• 45 evenimente organizate		• Bugetul local • Parteneri de dezvoltare
Obiectiv specific 5.3 Îmbunătățirea serviciilor prestate cetățenilor						
5.3.1	Formarea continuă a personalului primăriei și celor din instituțiile publice prin participări la instruirii, forumuri, conferințe	Permanent	• APL	• 7 angajați instruiți (inclusiv femei și bărbați) • 7 instruirii/an		• APL • Cancelaria de Stat • Academia de Administrare Publică • Proiecte și programe de asistență tehnică
5.3.2	Pregătirea, echiparea și pilotarea centrului universal de prestări servicii pe principiul ghișeului unic (localitate pilot)	2020-2021	• APL • Cancelaria de Stat	• Centrul creat, echipat și pilotat		• Cancelaria de Stat • Agenția de Guvernare Electronică

4.5. Planul și cadrul de monitorizare și evaluare

4.5.1. Etape de implementare

Succesul realizării Strategiei de Dezvoltare Socio-Economică a comunei Sărata Veche depinde, în mare măsură, de participarea tuturor locuitorilor în procesul de implementare și monitorizare a acesteia, de prezența unei coaliții încheiate în societate. În procesul realizării Strategiei vor fi implicați mai mulți actori, fiecare urmând un scop special, îndeplinind rolul de implementator al acțiunilor planificate. Aceștia sunt:

1. Administrația publică locală (Consiliul Local, Primarul, Primăria)
2. Locuitorii comunei
3. Societatea civilă
4. Agenții economici
5. Structuri externe (Consiliul raional, Guvernul, municipalități înfrățite, Organizațiile internaționale).

Implementarea Strategiei de Dezvoltare Socio-Economică a comunei Sărata Veche poate fi divizată convențional în 3 etape:

1. **Adoptarea SDSE.** În cadrul acestei etape, Strategia de dezvoltare va fi supusă dezbaterilor în cadrul Audiierilor publice organizate de către primărie. După dezbateri și ajustarea propunerilor și recomandărilor făcute, Strategia va fi înaintată Consiliului Local spre aprobare. După aprobarea strategiei, Primăria va coordona elaborarea planurilor de acțiuni trimestriale și anuale privind realizarea strategiei în conformitate cu Planul Strategic de Acțiuni.
2. **Implementarea SDSE** se va efectua prin realizarea acțiunilor, activităților, măsurilor și proiectelor concrete de implementare. Pentru fiecare acțiune, proiect vor fi stabilite obiective, planul activităților necesare, perioada de desfășurare (durata), responsabilii și partenerii care vor realiza proiectul. De asemenea, vor fi identificate și asigurate sursele de finanțare a proiectelor propuse spre implementare.
3. **Monitorizarea SDSE.** În perioada de implementare, responsabilii de realizarea planului de acțiuni vor raporta îndeplinirea activităților, proiectelor și atingerea obiectivelor specifice. Monitorizarea proiectelor, acțiunilor și strategiilor se va efectua prin intermediul Indicatorilor de implementare stabiliți. În cazul în care se vor identifica devieri de la Planul Strategic de acțiuni vor fi inițiate măsuri de corectare sau ajustare a acestui plan.

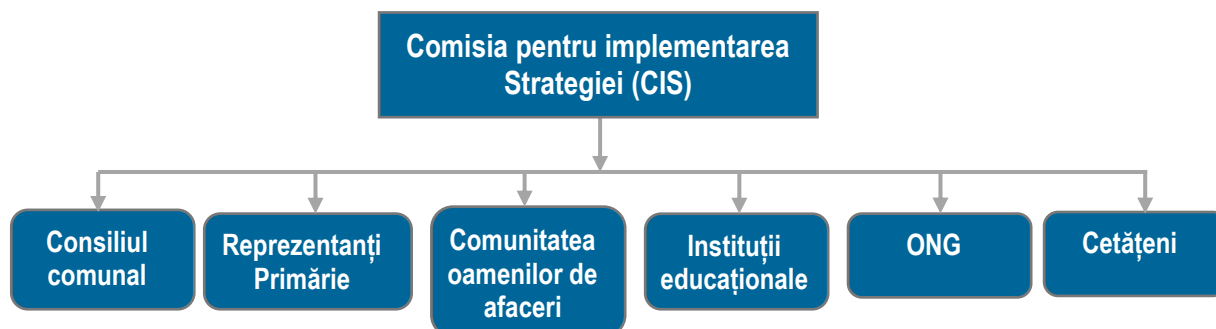
4.5.2. Monitorizarea strategiei

Procesul de monitorizare a strategiei constă în: (i) evaluarea atingerii obiectivelor strategice și obiectivelor specifice care va fi realizată prin intermediul indicatorilor de implementare și (ii) raportarea rezultatelor evaluării.

Monitorizarea implementării strategiei se va efectua de **Comisia pentru Implementarea Strategiei** (în continuare CIS). CIS va fi creată prin Decizia Consiliului Local cu statut de Comisie obștească pe lângă Consiliul local și Primărie, în componența căreia va fi asigurată reprezentarea tuturor factorilor implicați în dezvoltare:

- Consiliul local (președinții comisiilor consultative de specialitate sau consilieri locali)
- Reprezentanți Primărie (Primarul, 2 – 3 specialiști)

- Comunitatea oamenilor de afaceri
- Instituții educaționale (directori instituții de învățământ)
- Organizații non-guvernamentale (reprezentanți ai ONG-ilor ce activează în domeniul protecției mediului, social, apărarea drepturilor omului și de tineret, etc.)
- Cetățeni. (grupul va fi reprezentativ și va include tineri, persoane dezavantajate, număr proporțional de femei și bărbați, reprezentanți ai diverse grupuri sociale sau etnice).

Structura cadrului instituțional de monitorizare și implementare a Strategiei de SDC a comunei Sărata Veche

Responsabilitățile de bază ale CIS pentru implementarea strategiei constau în:

- Planificarea acțiunilor
- Elaborarea și promovarea adoptării deciziilor privind acțiunile de implementare
- Coordonarea activităților de implementare a acțiunilor și proiectelor de dezvoltare
- Coordonarea activităților de atragere a surselor financiare alternative în scopul realizării problemelor identificate
- Monitorizarea implementării planului de acțiuni
- Elaborarea rapoartelor și prezentarea lor către Consiliul Local
- Acordarea asistenței tehnice și consultative în toate domeniile
- Elaborarea și dezbaterile proiectelor prioritare de dezvoltare
- Analiza deciziilor privind diverse probleme ale comunității
- Elaborarea și inițierea modificărilor în strategie
- Elaborarea studiilor și proiectelor de dezvoltare, etc.

CIS își va desfășura activitatea în ședințe care se vor desfășura cel puțin o dată la 6 luni.

Un rol important în procesul de implementare a strategiei îl are Consiliul Local, care se va ocupa nemijlocit de monitorizarea și evaluarea procesului de implementare a Planului de acțiuni. Competențele Consiliului Local se vor axa pe:

- Coordonarea activităților de antrenare a populației în acțiunile de realizare a proiectelor
- Promovarea dialogului permanent cu locuitorii, asigurarea transparenței în activitatea APL
- Încurajarea voluntarilor în diverse activități publice

- Stimularea și coordonarea conlucrării actorilor comunității în realizarea obiectivelor comune ale Strategiei
- Parteneriatul cu APL, ONG, agenții economici în cea ce privește implementarea, monitorizarea și evaluarea Planului de acțiuni a Strategiei.

Raportarea implementării strategiei se va efectua prin elaborarea și prezentarea de către responsabilii de implementare a rapoartelor către CIS privind realizarea Planului de acțiuni și a obiectivelor specifice. Anual CIS va prezenta Consiliului Comunal raportul de evaluare a implementării Strategiei.

Obiect Monitorizare	Elaborator/ Destinatar	Raport	Descriere
Realizarea obiectivelor	CIS și Consiliul Local	Rapoarte semestriale/ anuale	Raport bazat pe analize, sondaje a locuitorilor pentru evaluarea impactului implementării strategiei
Realizarea acțiunilor, proiectelor	Responsabili de implementare	Raport semestrial sau după finisarea activității	Rapoarte prezentate de responsabilii de implementare privind îndeplinirea acțiunilor, proiectelor

Evaluarea implementării Strategiei se va efectua prin analiza indicatorilor de dezvoltare. Pentru fiecare acțiune planificată sunt stabiliți anumiți indicatori de implementare. În baza informațiilor furnizate de la responsabilii de implementare, beneficiari sau instituții specializate se va stabili nivelul și gradul de implementare a acțiunilor și atingere a obiectivelor fixate.

Riscuri și impedimente de implementare

Realizarea efectivă a acțiunilor propuse în Strategia de dezvoltare poate fi împiedicată de prezența anumitor riscuri și impedimente de implementare. Riscurile și impedimentele aferente implementării strategiei de dezvoltare pot fi divizate în două categorii: (i) interne și (ii) externe.

Domeniu	Descriere
Riscuri și impedimente interne	
Managementul implementării strategiei	<ul style="list-style-type: none"> • Confruntări de interese privind implementarea strategiei • Prevalarea intereselor personale • Resurse financiare limitate • Lipsa capacității de atragere a investițiilor
Parteneriat	<ul style="list-style-type: none"> • Neconlucrarea autorităților publice locale cu sectorul de afaceri și comunitatea • Indiferența și neimplicarea populației în susținerea activităților • Lipsa de experiență a structurilor societății civile și neimplicarea lor • Neimplicarea partenerilor internaționali
Dezvoltarea economică	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa interesului din partea comunității de afaceri în dezvoltarea bazei economice locale
Social	<ul style="list-style-type: none"> • Resurse limitate pentru acordarea asistenței sociale • Pauperizarea continuă a populației • Emigrarea forței de muncă
Mediu	<ul style="list-style-type: none"> • Populație neconștientizată privind efectele poluării mediului

Domeniu	Descriere
Riscuri și impedimente externe	
Cadrul politico-juridic	<ul style="list-style-type: none"> • Instabilitatea cursului politic • Contradicția și instabilitatea legislației în vigoare
Relații parteneri externi	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa conlucrării cu autoritățile publice raionale și centrale
Starea economiei	<ul style="list-style-type: none"> • Potențial investițional redus • Inaccesibilitatea piețelor de desfacere de peste hotare • Infrastructură de afaceri nedezvoltată • Risc de țară.

Anexa 1. Fișe de proiect

Fișa de proiect 1

1.	Denumirea localității	Comuna Sărata Veche
2.	Denumirea proiectului	Dor de casa bunicilor
3.	Problema care ar urma a fi soluționată	Pierderea valorilor istorice și culturale a comunei, a legăturilor culturale între generații, care totodată împiedică valorificarea potențialului turistic al comunei și sporirea atractivității acesteia atât pentru turiști cât și pentru cei 4461 de locuitori și alți 300 de băștinași /originari ai comunei care locuiesc peste hotarele țării.
4.	Obiectivul general al proiectului	Conservarea și promovarea patrimoniului istoric și cultural al comunei Sărata Veche, prin consolidarea și implicarea locuitorilor și a diasporei în activități de sporire a atractivității localității de baștină, stimulând astfel diversificarea activităților economice locale
5.	Obiectivele specifice ale proiectului	<ul style="list-style-type: none"> • Conservarea, transmiterea între generații și promovarea patrimoniului istoric, cultural și ecologic al localității. • Consolidarea legăturilor între locuitori și diasporă prin implicarea tuturor în activități de sporire a atractivității localității de baștină.
6.	Indicatorii calitativi și cantitativi	<ul style="list-style-type: none"> • Un muzeu cu obiecte vechi deschis • 300 de băștinași implicați în realizarea proiectului • 2 locuri noi de muncă deschise • 8 activități organizate la muzeu • 1000 de persoane care au vizitat muzeul, inclusive turiști interni și externi • 30 de producători locali prezenți pe piața de lângă muzeu cu produse tradiționale locale • Condiții necesare pentru conservarea patrimoniului cultural și istoric al comunei create • Fluxul turiștilor în localitate sporit cu minim 1000 de vizitatori pe an și participanți la diferite evenimente până la finale proiectului
7.	Partenerii posibili	Primăria Sărata Veche Centrul de Cultură și Agrement din c. Sărata Veche IM Menajacvaprim Biroul Relații cu Diaspora Cancelaria de Stat
8.	Bugetul estimativ	490 000 MDL
9.	Posibile surse de finanțare	Primăria Sărata Veche Guvernul Republicii Moldova Guvernul Elveției Băștinașii și diaspora din Sărata Veche
10.	Perioada	2020 – 2021

Fișa de proiect 2

1.	Denumirea localității	Comuna Sărata Veche
2.	Denumirea proiectului	Produse de brand din satele comunei Sărata Veche – ”Natural și cu gust de casă”
3.	Problema care ar urma a fi soluționată	<p>Imposibilitatea realizării unor cantități mai mari de produse agricole la sezon, când prețurile de realizare sunt foarte mici și riscul neacoperirii sine-costurilor este foarte mare</p> <p>Conservele produse în cantități foarte mici și în condiții de casă, necertificate nu pot fi comercializate la o scară mai largă ca să poată aduce un venit corespunzător producătorilor agricoli.</p>
4.	Obiectivul general al proiectului	Sprijinirea dezvoltării infrastructurii post-recoltare pentru producătorii de fructe, pomușoare și legume din comuna Sărata Veche
5.	Obiectivele specifice ale proiectului	<ul style="list-style-type: none"> • Creșterea producției de conserve (concentrat de fructe și legume), naturale, după rețete unice locale • Certificarea produselor • Comercializarea produselor la o scară largă și, respectiv, creșterea venitului la producătorii agricoli
6.	Indicatorii calitativi și cantitativi	<ul style="list-style-type: none"> • Un grup consolidat de producători de fructe și legume, care va fi exemplu pozitiv pentru alți producători agricoli din localitate • O linie de procesare și conservare a fructelor și legumelor cu o capacitate de minim 2000 de conserve pe zi • Minim 4-5 denumiri de grupe de conserve din produsele locale elaborate și certificate • Un brand local elaborat și înregistrat • Minim 10 locuri de muncă noi create
7.	Partenerii posibili	<p>Asociația de băștinași din comuna Sărata Veche</p> <p>Grup de producători de fructe, pomușoare și legume din s. Sărata Veche</p>
8.	Bugetul estimativ	2 000 000 MDL
9.	Posibile surse de finanțare	<p>MiDL/PNUD</p> <p>Grupul de Producători</p>
10.	Perioada	2020 - 2021

Fișa de proiect 3

1.	Denumirea localității	Comuna Sărata Veche
2.	Denumirea proiectului	Implicarea - cheia schimbării
3.	Problema care ar urma a fi soluționată	Colectarea deșeurilor vegetale. Deși 76% din cetățeni recunosc necesitatea colectării separate a deșeurilor vegetale: crengi, frunze și tulpini de la alte plante cultivate în grădinile oamenilor și pe câmpurile agricole, aceștia nu sunt receptivi la apelul primăriei. Acest tip de deșeuri sunt încărcate împreună cu celelalte resturi menajere în remorca pentru colectarea gunoiului și transportate la groapa de gunoi sau cel mai des sunt arse în gospodăriile oamenilor, câmpuri agricole cât și pe teritoriul instituțiilor publice, influențând negativ asupra mediului și sănătății populației.
4.	Obiectivul general al proiectului	Creșterea gradului de conștientizare al cetățenilor din comuna Sărata Veche cu privire la implicarea și colaborarea cu APL în luarea deciziilor și elaborarea politicilor cu privire la managementul deșeurilor vegetale din comună de la 15% la 55%.
5.	Obiectivele specifice ale proiectului	<ul style="list-style-type: none"> • 500 cetățeni din comuna Sărata Veche sensibilizați cu privire la importanța participării active și constructive în procesul decizional local privind dezvoltarea durabilă de mediu până la 31.08.2020 • 600 cetățeni cu capacități mai bune pentru managementul eficient al deșeurilor vegetale până la 30.04.2021 • Îmbunătățirea serviciului de gestionare a deșeurilor din comună cu un serviciu nou de management eficient și complet de gestionare a deșeurilor vegetale până la 30.04.2021, de care va beneficia minim 800 de gospodării și 10 producători agricoli.
6.	Indicatorii calitativi și cantitativi	<p>Indicatori cantitativi</p> <ul style="list-style-type: none"> • 15 întâlniri sectoriale cu cetățenii realizate • 4 mese rotunde desfășurate • 2 sesiuni de instruire și formare realizate • 25 seminare de instruire privind managementul deșeurilor vegetale realizate • 2 concursuri „Green Mahala” desfășurate • 2 vernisaje foto organizate și desfășurate • 1 spectacol muzical desfășurat • 1 regulament al serviciului de management al deșeurilor vegetale elaborat și mediatizat • 1 tocător de crengi procurat • 2 tocătoare de frunze procurate • 1 cazan pe bază de rumeguș de crengi procurat • 600 participanți la seminare de instruire • 550 participanți la întâlnirile sectoriale • 200 participanți la Adunările Generale a locuitorilor comunei Sărata Veche • 20 ambasadori locali pe probleme de mediu instruiți și formați • 15 mahalale participante în cadrul concursului Green Mahala

		<ul style="list-style-type: none"> • 40 copii cu lucrări expuse în cadrul vernisajelor foto • 1 serviciu public nou creat • 150 m3 de deșeuri vegetale tocate și colectate conform Regulamentului. <p>Indicatori calitativi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grad crescut de implicarea și colaborarea a populației cu APL de la 15% la 55% • Locuitori sensibilizați și convingși că deșeurile vegetale trebuie colectate și reutilizate într-un mod prietenos mediului • Capacități mai bune a ÎM „Menajacvaprim” în gestionarea deșeurilor vegetale
7.	Partenerii posibili	Asociația Obștească Asociația „Viitorul” din Sărata Veche
8.	Bugetul estimativ	882 760 MDL
9.	Posibile surse de finanțare	GIZ
10.	Perioada	2020 - 2021

Fișa de proiect 4

1.	Denumirea localității	Comuna Sărata Veche
2.	Denumirea proiectului	Drumuri durabile și protejate, confort pentru cetățeni
3.	Problema care ar urma a fi soluționată	Drumurile în varianta albă, fiind pe un relief deluros, deseori sunt spălate de ploi și deteriorate. Acest fapt se datorează din lipsa de rigole, taluzuri și țevi din beton pentru a asigura un sistem de scurgere a apelor pluviale.
4.	Obiectivul general al proiectului	Îmbunătățirea infrastructurii rutiere în satele din comuna Sărata Veche
5.	Obiectivele specifice ale proiectului	<ul style="list-style-type: none"> • Îmbunătățirea accesului la serviciile publice și sociale • Creșterea atractivității comunei atât pentru locuitori, cât și pentru investitori • Creșterea potențialului de dezvoltare a turismului rural al comunei
6.	Indicatorii calitativi și cantitativi	<ul style="list-style-type: none"> • Acces îmbunătățit al cetățenilor la servicii sociale și publice • Circulația rutieră îmbunătățită • Atractivitatea satului îmbunătățită • Potențialul de dezvoltare a turismului rural îmbunătățit
7.	Partenerii posibili	Administrația de Stat a Drumurilor Comunitatea din Sărata Veche
8.	Bugetul estimativ	1,414,767
9.	Posibile surse de finanțare	Programul Comunitatea Mea – USAID Primăria Sărata Veche
10.	Perioada	2021

Anexa 2. Sesiunea de prioritizare a proiectelor eligibile finanțării din partea programului Comunitate Mea

În ziua a doua din cadrul atelierului de planificare strategică organizat pe 2-3 iunie 2020 facilitatorul CM, dl Andrei Gavriliță, a organizat o sesiune de prioritizare a proiectelor eligibile finanțării în cadrul programului de proiecte de până la 60 000 USD, finanțat de USAID prin intermediul proiectului Comunitate Mea, cu condiția că comunitatea parteneră asigură cel puțin 35% din costul total al proiectului.

Inițial, din planurile de acțiuni ale fiecărei direcții strategice elaborate în cadrul atelierului de planificare strategică au fost selectate proiectele ce presupun eforturi financiare mai mari de 60 000 USD. Apoi, grupul de planificare strategică a analizat mai multe acțiuni, conform corespunderii cu criteriile de eligibilitate a proiectelor la finanțare din partea programului CM.

După prezentarea părții teoretice privind eligibilitatea proiectelor pentru a fi înaintate finanțării din partea programului CM, participanții au stabilit dacă ideile de proiect examinate sunt potrivite pentru cofinanțarea programului CM, folosind criteriile minime de evaluare a unui proiect prezentate participanților:

- Dacă ideea de proiect este acceptabilă conform definiției formulate de programul CM;
- Dacă ideea de proiecte reflectă o prioritate formulată de cetățeni;
- Dacă proiectul poate fi implementat cu o finanțare de până la 60 000 USD din partea programului CM;
- Dacă sunt siguri că comunitatea va putea asigura contribuția de cel puțin 35% din costul total al proiectului;
- Dacă proiectul poate fi finalizat în termen de 12 luni.

După acest exercițiu, participanții au discutat rezultatele examinării efectuate. Proiectele care au corespuns tuturor criteriilor, au fost înaintate pentru votare, după cum urmează:

- 1) Construcția sistemului de iluminat stradal
- 2) Crearea unui post de radio
- 3) Amenajarea locurilor de agrement și odihnă
- 4) Reparația sistemului de încălzire la casa de cultură
- 5) Reabilitarea unei porțiuni de drum în fiecare din cele trei sate
- 6) Crearea casei-muzeu
- 7) Construcția trotuarelor pe principalele străzi

După prezentarea proiectelor, acestea au fost afișate în față, iar fiecare participant a primit câte 3 abțibilduri pentru a vota. Aceștia au avut posibilitatea să ofere toate 3 abțibilduri ca vot pentru unul din cele 7 proiecte afișate, sau câte unul pentru fiecare proiect, pe care îl consideră cel mai important pentru comunitate.

Ca rezultat al votării, proiectul **Reabilitarea unei porțiuni de drum în fiecare din cele trei sate** a luat cele mai multe voturi. Apoi, facilitatorul CM, Andrei Gavriliță, a prezentat condițiile și termenele limită de scriere și depunere a proiectului spre finanțare către programul Comunitate Mea.